

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Caput IV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

ab intentione nostra carnalia removeamus : quia mens interna non penetrat, quam exteriorum actuum pulvis cæcat. Dum igitur Propheta Domini omnem populum abire ad propria loca præcipit, à se utique tumultum carnalium repellit : ut eò spiritualia, quæ disponenda sunt, clariùs videat, quò mentis ejus aciem terrenorum actuum intentio non obscurat. Sed qualis sit, qui divino judicio prævidetur, insinuans, ait :

CAPUT III.

*Cap. ix.
1. Reg.* **E**Rat vir de Benjamin, nomine Cis, filius Abiel, filij Seor, filij Bechorath, filij viri Gemini, fortis robore. Et erat ei filius nomine Saul, electus & bonus, & non erat vir de filiis Israel melior illo, ab humero & sursum eminebat super omnem populum.

Cùm ordinandi regis persona exponitur, cur patrum ejus nomina describuntur, nisi ut regnum ejus durabile non sentiat? Nam de regno, quod futurum præviderat Moyses, ait: *Non desiciet sceptrum de Iuda, & dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est: & ipse erit expectatio gentium.* Quia ergo tribus Juda ad regni diuturnitatem prævisa extiterat, Cis generatio memoratur; ut regia dignitas, quæ condebatur in filio, apertè sciretur esse dispensatoria, non mansura. Sed qui carnalem regem generat, Cis, idest durus nostro eloquio dicitur, & is fortis robore prædicatur. Nunc quoque plerique carnales intra sanctam Ecclesiam sunt, qui magna agere videntur: carnales verò sunt, quia sancti Spiritus gratiam non habent: Fortes ergo sunt robore, quia omne, quod magnum videntur agere, corporale est. Nam & Cis pater Saül ideo fortis robore dicitur, ut vites corporis magnas habuisse sentiat. Fortis ergo robore, durus est: quia qui magna carnaliter exhibet, cor molle per compassionem, in fraterna charitate non habet. Valenter agit, quæ non imitari homines foris possint, sed intus conjugii fraternis mentibus nescit per affectum dilectionis. Fortia agit, quæ Deus reprobatur; & affectum charitatis, quem approbat, exhibere non curat. Durus ergo est, quia dum superbo corde corporalia agit, ejus mentem gratia sancti Spiritus non emollit. Quò contrà sanctus vir gloriatur, dicens: *Deus mollivit cor meum, & omnipotens turbavit me.* Et sæpe, qui talium mores imitantur, Dei judicio rectores fiunt. Unde & apertè Saül filius Cis fuisse memoratur. Sed querendum est, cur idem Saül electus, & bonus esse dicitur, qui duri filius esse perhibetur? Sed electus dicitur non secundum gratiam, sed secundum judicium. Bonus etiam dicitur, ut divinæ æquitatis dispositio commendetur. Nam & mala, quæ pro peccatis nostris sæpe patimur, quia per divinam justitiam nobis irrogantur, bona sunt. Bonum profectò est, quidquid est justum. Per justitiam quippe Dei pastores reprobi ad regimen sanctæ Ecclesiæ ascendere permittuntur; sed qui mali sunt per iniquitatem, boni sunt divina dispositione: & occulta nunc ordinatione Dei electi sunt, qui ultimo erunt universali judicio reprobandi. Pastor ergo reprobus, quia ut sit, Dei indignatione decernitur, dicitur electus: & quia justè permittitur, dicitur bonus. Item quia ad exequenda divina judicia ceteris utilior providetur, melior illo esse de filiis Israel nemo dicitur. Qui etiam ab humero, & sursum eminere super omnem populum memoratur: quia qui carnalium mores vivendo sequitur, valde nititur, ut ea agat, quæ agere alter non valeat. Carnalis etenim rector ab humero, & sursum universo populo eminet; cùm in exterioribus fortis est sine comparatione. Possunt & hæc omnia verba laudis intelligi, quibus dum ordinandi regis persona prædicatur, regem petentium intentio confundatur. Nam dicunt: *Rex erit super*

*1. Reg. 8.
d*

A nos, & judicabit nos, & pugnabit bella nostra pro nobis. Dicitur electus & bonus, & quia non sit de filiis Israel melior illo, ut bona omnia in petiti regis persona excellant: sed dum ad ea non sufficit, quæ populus propofuerat, præsumptio humana confundatur, ut victa tabescat. Et quidem, ut suprà dixi, rex, qui populum præiturus eligitur, eorum bella pugnaturus, cùm à divino auxilio deseritur, bello depressus obiit, & populo, quem ad eadem bella prævit, tunc non salutis causa, sed mortis fuit. Quod denique Deo populus adscriberet, si is, qui Dei judicio electus rex fuerat, ad agenda, quæ volebat populus, non tam idoneus extitisset. Potest etiam electus & bonus intelligi, dum asseritur, non qualis in futuro prævidebatur. Dicitur ergo electus & bonus, ut talis à Domino sentiat electus, qui per inobedientiam postea fuit reprobatus. Quare & ipsa ratio exigit, ut quæ de electo & bono usque ad reprobationis tempora dicuntur, & in bona parte sentiamus.

CAPUT IV.

SUMMATIM ergo cuncta repetentes, quid adificationis in se contineant, secundum aliam significationem videamus. Quia in Samuele novum sacerdotium diximus designari, quid est, quòd tenuit, nisi, quia dum per decurrentium spatia temporum sancta Ecclesia ducitur, in nonnullis sacerdotibus conversationis pulchritudo veteratur? Senit autem Samuel, quia vigor auctoritatis emarcuit. Quasi enim juvenis erat Samuel, quando sacerdotum ordo solis cælestibus desiderijs inhians, dum nulla terrena quæreret, quò efficacius superna prædicare poterat, eò ad ea nihilominus verbis, & exemplis subditorum animos accendebat. Valebat enim robore, & juvenili pulchritudine radiabat, dum vim cælestis verbi in splendore ostenderet sanctæ conversationis: quia quidquid validum loquendo poterat prædicare, nitentur etiam sublimiter vivendo ostendere. Nam & mortuas animas vivificabat verbo; sed miro flore juventutis emicans, mortua corpora resuscitabat imperio. Cùm & cæcis visum, claudis gressum, & omnibus ægritudinibus medelam tribueret, & adeo sanctissimæ conversationis pulchritudine radiabat; ut majoris virtutis esset, hoc modo posse vivere, quàm illo aliis subvenire. Velut ergo in juventute vigeat Samuel, quando in ordine sacerdotum pariter refulebat & mira virtus operis, & tam imensa pulchritudo sanctæ conversationis. Sed jam diu est, quòd Samuel tenuit. Multa enim tempora elapsa sunt, ex quibus multi eorum, amorem sæculi sequuntur, quorum virtute depelli gaudia mundi ab aliorum cordibus debuerunt. Quod tamen non idcirco dicimus, ut sancta Ecclesia nullos viros religiosos habeat: sed quòd pauci sunt, qui prædicationis culmine perfectè noverint mundum contemnere, & summis desiderijs inherere. Quare apertè Samuel & senex dicitur, & prophetare. Senex quidem est, quia rigorem asperæ conversationis in pluribus perdidit: prophetare tamen non desinit, quia dum aliquantas vires spirituales habet, virtutem providi spiritus valenter exhibet. Quod in uno eodemque prædicatore intelligi convenienter potest. Senes quidem sunt, & prophetant, qui sic per negligentiam resolvuntur, ut bene doceant, sed malè vivant. Qui filios suos iudices ponunt, quando illos in sacerdotij dignitate constituunt, qui remissioris vitæ eorum tempora contemplantur. A senibus tamen juvenes ordinantur: quia, qui promovendi veniunt, fortia promittunt. Sacerdotalis quippe vitæ fortissimam professionem spondent, ejus virtutem in futura conversatione non habent. Juvenes igitur promoventur: quia, qui eos ordinant, priùs quàm ab eis professionem virtutis accipiant, eos ad tanti ordinis celsitudinem non assumunt. Priùs namque eis insinuant, & quàm sublimiter

blimenter vivant, & quàm subtiliter doceant: quòd idcirco debent sublimiter vivere, ut utiliter valeant prædicare, ut vitæ propositum semper ad superna dirigant, ut de labore prædicationis temporalia præmia non requirant, ut personas in iudicio non accipiant, sed iusta æquitatis lance cuncta disponant: quatenus viarum Dei difficultates audiant, & an velint subire earum labores, dicant. Has profectò difficiles vias plerique dum sacros ordines ambiunt, se ambulare profitentur: sed dum ad id, quod ambiunt, perveniunt, sponsonis suæ tenere fortitudinem, prætermittunt. Unde & Samuelis filij non ambulasse in viis ejus, sed accepisse munera, & pervertisse iudicium aptè relati sunt. Samuelis enim viæ sunt, quia prædicatoris officio exponuntur. Filij ergo in viis patris sui non ambulant, quando ij, qui ad sacros ordines ambitiosè perveniunt, ardua religionis itinera à majoribus sibi ostensa deserunt, & perversa intentione in appetitu terrenarum rerum altius immerguntur. Unde & post avaritiam declinare, munera accipere, & iudicium pervertere, apertè prohibentur. Qui enim laborare pro cælestibus negligunt, necesse est, ut in appetitu terrenorum arctius inserantur. Declinare quidem post avaritiam, est ambitione rerum terrenarum tota intentione defluere. Nam nonnulli sunt, qui terrena lucra per avaritiam expetunt, sed tamen post avaritiam non declinant: quia & temporalia appetunt, sed in appetitu eorum incurtere crimen vitant. Declinant ergo post avaritiam, qui pro terrenis, quæ ardentè ambiunt, incurtere crimen nequaquam pertimescunt. Animam quippe suam æstimant inferiorem omni re, quam possunt concupiscere. Hinc namque est rapina violenta, hinc fiunt furta latentia: quia eos, quibus avari prævalent, violentè opprimunt, & quorum rebus inferre violentiam nequeunt, furta inferre moliantur. Sæpe & quibus non prævalent furto manuum, insidiantur falsitate verborum. Unde & filij Samuelis, ordinato processu, in inordinata avaritiæ confusione denotantur, cum dicitur:

Declinaverunt post avaritiam, accipere munera, perverterunt iudicium.

Qui enim ut munera acciperent, iudicium perverterunt, ad inferendum furtum concupitæ rei, non quaesierunt obscuritatem noctis, sed tenebras rationis. Et notandum, quia ardor avaritiæ causa est accipiendorum munerum, & acceptio munerum causa est pervertendi iudicij: ut Propheta narratione hujus vitij pravitas ostendatur, non solum qualiter in reproborum cordibus proficit, sed à sanctorum mentibus qualiter extirpari funditus possit. Nam si pervertitas ista iudicij ex acceptione munerum nascitur, qui munera non accipit, iudicium non pervertit, & oblata munera leviter respuit, qui avaritiæ radicem à corde suo penitus extirpavit. Sed istam culpam filiorum Samuelis, plenius videndo, quàm loquendo, colligimus. Nam si ad destituta Ecclesiarum loca respicimus, ubi pater senescit, notam avaritiæ suscepti muneris, & perversi iudicij filij incurunt: quia ubi per lucra turpia rectoris persona dissolvitur, subjecti gregis corda facillè dissipantur, ut in se nequiter vivant, & aliis exempla pravitatis præbeant. Sed liber in iis valde admirari iudicia omnipotentis Dei. Nam filij Samuelis, dum post avaritiam declinant, dum causa pervertendi iudicij munera suscipiunt, populo, cui præsent, exempla pravitatis impendunt. Ipse autem populus, dum regem petit, de culmine potestatis Propheta filios abjicit. Deus verò omnipotens & regem petentium preces suscipit, & irascitur, quòd petatur. Quibus profectò rebus turbati possumus, si eorum rationem non subtiliter videamus. Quid enim justius est, quàm, ut populi iudicio corruat, qui reprobo mentis suæ judi-

S. Greg. Tom. III.

cio sic studuit, ut se sequens populus periret? Sed tamen cum sacerdotes malè vivunt, à laicis iudicandi non sunt. Dignè ergo indigniorem recipiunt, qui indignum indignè ejicere præsumperunt. Nam de filiis Samuelis dicitur: *Acceperunt munera, & perverterunt iudicia.* De eo autem rege, quem filij Israel petunt, terribiles valde minæ proferuntur, quia dicitur:

Agros vestros tollet et oliveta, et dabit servis suis.

Et quis sapiens non attendat, quia nequius sit publicè violentiæ agros & vineas tollere, quàm ut acciperent munera, prætextu veritatis iudicium permutare? Hæc culpa quadam verecundia tegitur, pudore obumbratur. Culpa verò illa tantò nequior certitur, quantò manifestius, atque atrocius perpetratur. Sed nos nondum ad illa regni tempora discutenda pervenimus, in quibus ista fieri mala etiam ad litteram describuntur: dum ergo juxta propositum nostrum de electo & bono loquimur, utile videtur, ut etiam jus regis, quod prædicitur, qualiter in bona parte possit accipi, subtiliter videamus. Nam si aliquid boni spiritualiter non ostenderet, nequaquam in hac sacra historia diceretur:

Locutus est Samuel ad populum legem regni, et scripsit in libro, et reposuit coram Domino.

Quid est, quòd Israelitarum filij ponendi in regis curribus dicuntur? Sed prælatorum sanctæ Ecclesiæ currus eorum devota sunt desideria. Nam dum superna gaudia ferventer appetunt, velut in curribus per alta feruntur. Hinc est, quòd Elias in curru igneo in cælum sublevatus asseritur: quia profectò ad superna gaudia sustolli non poterit, qui ea per alta & ferventia desideria non inquirat. Cum ergo boni auditores per exempla prædicatorum terrena contemnere, & amare æterna incipiunt, Israelitarum profectò filij in regum curribus ponuntur. Et notandum, quia & tolli dicuntur, & in curribus poni: quia prius debent à carnalibus desideriis abstrahi, ut bene valeant superni amoris ignibus inflammari. Quæ nimirum terrena desideria, quia non facillè deferuntur, tolli filij perhibentur. Nam per magnam violentiam fieri oportet, ut terrena desideria electus auditor penitus deserat, & in cælestibus sublimiter se sustollat. De hac quippe violentia Dominus ait: *Regnum calorum vim patitur, & violenti airipiunt illud.* De hac Paulus ait: *Nemo coronabitur, nisi qui legitime certaverit.* Quod etiam his verbis latenter ostenditur, quia filij, qui tolluntur, non in sedibus, sed in curribus poni perhibentur. Curru quidem antiqui pugnare consueverunt. Sed & qui curru ducitur, sublimis, ac terribilis contra hostem fertur. Electi etenim viri tantò sublimiores atque terribiliores sunt occultis hostibus, quantò interni amoris celsitudine altius profecerunt. Sublimes quippe sunt, quia usque ad eorum intentionem malignorum spirituum suggestio non pertingit. Terribiles etiam sunt, quia reprobare eorum consilia tantò facilius possunt, quantò per intimi affectus vigorem in superni gaudij contemplatione consistunt. Hoc quidem quoties his dicitur, qui adhuc carnales sunt, piarum minarum illis bonitas exhibetur. Quod tale est, ac si dicat: Quia virtutis personam petitis, sub ejus disciplina vacare vitæ otio non potestis. Quare & equites regis, & persecutores regalium quadrigarum tribuni & centuriones fieri perhibentur. Omnia quidem hæc militiæ terrenæ sunt. Dum ergo equites, & persecutores quadrigarum, tribuni, & centuriones fieri prædicuntur, ad omne belli exercitium summoventur. Equites quippe sunt, quando in virtute spiritus carnis suæ voluptatis fluxa restringuntur, & cunctis illecebrosi motibus magna potestate dominantur. Velut enim equo sublimis invehitur, qui per bonum

M

castitatis carni suæ præpositus; liber, & velox, & effugere hostem, cum dedignatur, poterit, & invadere, cum dignatur. Per hoc quidem quod bene præfiderè didicit, tanta virtutis incrementa accepit, ut velut irruentis equitis impetum sustinere hostis non possit. Et quia in virtutis suæ robore exempla electorum patrum sequuntur, persecutores sunt regalium quadrigarum. Quadrigæ etenim regis sunt, bona exempla electi prædicatoris. In eis quippe & pugnans, & triumphans ostenditur: quia dum sancta opera prædicatoris aspiciamus, hunc profectò sublimem videmus & in agone certaminis, & in virtute triumphi. Sed carnalibus desideriis oppressi videre hunc in quadrigis suis possunt, persequi ejus quadrigas non possunt. Velut pedites quippe in plano sunt pigri ad cursum, debiles ad conflictum. Ut ergo regales quadrigas persequi valeant, prius equites fiant, terrena desideria conterant, carni suæ præfideant, pudicitia armaturâ candescant. Tunc quidem post electos patres in spiritali conflictu currere tantò decentius possumus, quantò per id, quod nobis laudabiliter præsumus, occultorum hostium agmina potenter ferimus. Quòd si, velut plures habent codices, non persecutores, sed præcursores legimus, à bono intellectu non vacat. Regalium quidem quadrigarum præcursor est, qui laudat verbo exempla iustorum. Qui nimirum eques esse debet: quia reprobus laudator est, qui altam vitam atque doctrinam sanctorum prædicat, quam sublimi proposito imitari nequaquam curat. Sed qui aliorum vitam, atque doctrinam proponere aliis ad imitationem novit, jam quidem spiritalis militiæ esse magister incipit. Bene ergo subjunctum est:

Et constituet sibi tribunos, & centuriones.

Tribuni sunt, cum incipiunt: centuriones, cum in spiritali magisterio perficiuntur. Etenim, ut superius diximus, à centenario numero dicitur centurio. Tribuni etiam intelligi possunt spirituales viri, scientiæ simplices, sed amore Dei & proximi inflammati. Qui licet alta, & spiritalia loqui nesciant, tamen per exempla electorum, quæ norunt, ad amorem conditoris, quos prævalent, accendere conantur. Tribus quidem cognatio, sive curia dicitur. Si ergo tribuni dicuntur à tribu, qui ad profectam proximorum sanctorum exempla proferunt, tribuni nominantur. Ad rusticitatem quidem nostram destruedam, velut curia veniunt, quando nobis illa proponunt, per quæ sancti viri omnipotenti Deo placere. Et cum plurimorum sanctorum proprias virtutes exponunt, quasi spiritalium cognationum nobilitatem nobis aperiunt. Centuriones ergo intelligi viri perfectiores possunt, qui prædicatorum magisterio dum bene proficiunt, eorum auditores atque cooperatores fiunt. De quibus profectò in Evangelio Dominus ait: *Omnia scriba doctus in regno celorum similis est homini patri familias, qui profert de thesauro suo nova & vetera.* Tales quippe non solum operatione præcipui sunt, sed etiam verbi Dei scientiæ eruditi. Unde & ad spiritalis militiæ conflictum cohortari proximos tantò utiliùs possunt, quantò & alta, quæ prædicare sciunt, in opere virtutis ostendunt. Habent in eruditione verba, habent ad exempla simplicium opera: ut alta, quæ loquuntur sapientes, intelligant; & qui verborum secreta non vident in intimis, imitentur opera, quæ vident foris. Centuriones ergo constituuntur, quando perfectione virtutis, culmen obtinent dignitatis: ut sublimiter vivant, & quò altiùs vivunt, utiliùs doceant. Sed qui centuriones sunt, cum belli tempora ordinent, proficere debent: ut pacis etiam fructus ferre cognoscantur. Post tribunos ergo, & centuriones, agrorum fiunt aratores, & messorum segetum; ut victorum jam corda vomere adhortationis aperiant, ex quibus uberius bonorum operum triticum metant. Velut in

Mat.
13. g.
B. Aug.
quæst.
in Mat.
9. 16.

A pace jam quidem arant, qui ea corda, quæ spiritalia impugnamta devicerant, ad exercenda opera pietatis excitant. Et segetes metunt, quando de divini verbi semine, quod in auditorum cordibus sparferant, electa opera prorupisse gratulantur. Velut enim de agro triticum falcibus metunt, quando amplexu charitatis, id de superna conversatione accipiunt, quo interna devotione satientur. Sed quamdiu in hac vita vivimus, in pace nulla possumus. Antiquus etenim hostis, quia semper bene agentibus adversatur, necesse est, semper nos ea, quæ bene agimus, defendamus. Quare & bene post aratores agrorum, & segetum messorum, armorum fabri, & currum regis fieri perhibentur. Arma & currus fabricant: ut ipsos agros, quos excolunt, easque segetes, quas metunt, defendant. Currum quippe fabricant, ut ad occursum adversariorum veloces sint: arma verò, ut sint potentes. Currum quidem conscendunt, ut magno impetu castra dæmonum atterant: & ut extinguant, quos impetunt, arma portant. In hac quippe curru sublimitate stabat, qui dicebat: *Nostra conversatio in calis est.* Unde & securus jam, qui superior cunctis suis hostibus apparebat, affirmans, ait: *Nulla creatura poterit nos separare à charitate Christi.* Sed qui currum conscenderat, arma tenebat: unde & exponit, dicens: *Ego autem sic curro, non quasi in incertum: sic pugno, non quasi aërem verberans, sed castigo corpus meum, & in servitutem redigo.* Quid ergo in hoc curru rectius exprimitur, quam rectæ intentionis sublimitas? Currum ergo fabricare, est in mentibus auditorum altitudinem rectæ intentionis erigere. Qui enim per exempla meliorum prædicationis ministerium fabricant, currus post aratri & messionis studium fabricant, quando bene agentes subditos docent, ut ex omnibus operibus bonis, quæ agunt, sola æterna retributionis præmia præstolentur. Terrena quidem despiciere, nulla transitoria desiderare, æterna diligere, atque ad illa magis desiderii festinare, jam quidem sublimi curru præfiderè est. De quibus nimirum curribus per Psalmistam dicitur: *Curvus Dei decem millibus multiplex, millia letantium, Dominus in illis ascendit.* Arma verò eorum, sunt acuta consilia, quibus tantò validiùs hostes feriunt, quantò celerius eorum astutias deprehendunt. Unde & quasi armatus ille potens loquebatur: *Non ignoramus ejus astutias.* Arma etiam fabricabat, cum dicebat: *Et securum fidei, in quo positis omnia vela nequissimi ignea exstinguere, & galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei.* In illis quidem curribus, & armis positi electi, veloces atque potentes sunt. Veloces quidem, quia dum spiritalia cupiunt, nequitiis spiritalibus in momento deprehendunt. Potentes verò sunt: quia dum ardentius summa desiderant, quidquid eis de imo sæculi amore suggeritur, pro nullo pensant: & quasi currus vecti pondere, in hostes magnum impetum habent, qui sanctis virtutibus, & acutis consiliis pleni, tentamenta omnia, quæ ingeruntur, in momento destruant. Nec vacat ab isto sensu, quòd currus, dum per terram volvitur, & inferiorem partem levat sursum, & superiorem deprimit deorsum. Sic nimirum & sanctorum virorum recta intentio, dum de terrenis, quæ agit, cælestia expectat, velut partem, quam per terram trahit, ad summa dirigit. Et quia se tam de bono opere, quam de expectatione æternæ retributionis in conspectu conditoris humiliat, velut ad terram mergit partem, quam sursum levat. In rotis quippe suis currus noster incessanter volvitur, si de bono opere semper æterna intendimus, & de omni profectus nostri altitudine humiles esse curamus. Quæ profectò arma, & currus tunc sunt regis, cum à prædicatorum sanctæ Ecclesiæ forma, & doctrina discrepare minime videntur. Carrus ergo, & arma electi prædicatores fabricant, quando auditores suos ad super-

Ph. 3. d

Rom. 8. f

1 Cor. 9. d

Ps. 67. d

2 Cor. 10. c

Eph. 6. c

nam patriam festinare docent, & intentionis rectitudine & munitione virtutis. Sed hæc omnia, quæ in profectu unius ostendimus, nihil obstat, si per se in pluribus distributa sentiamus. Electos quidem per virtutum gradus proficientes, ostendimus prius in curribus poni, deinde equites, & regalium quadrigarum præcursores ordinari, tribunos, centuriones, aratores, & messorum constitui, ad extremum verò fabros armorum fieri. Sed quia sancta Ecclesia diversis electorum ministeriis utitur, qui vult, potest gratiarum dona singula ordinibus attribueri singulis, ut eorum quæque sint propria illis, qui eorum affectibus strictius inseruntur. Quid ergo est, quod subdit: Filias Israelitarum unguentarias, & focarias, & panificas esse futuras? Sed filiarum appellatione aliquando infirmitas, aliquando fecunditas designatur. Quæ ergo Israelitarum filia, nisi mentes electæ sunt, ad divini verbi conceptum præparatæ? Quæ regis unguentariae sunt: quia dum prædicatoris sui institutione proficiunt, in se abundantem gratiam Spiritus sancti percipiunt, per quam mederi contritis cordibus salubriter possunt. Focariae etiam sunt: quia dum fervore sancti Spiritus plenæ sunt, exemplo suo proximorum corda in amorem conditoris accendunt. Panificæ sunt, quando electas mentes verbi Dei alimento reficiunt. Unguentariae ergo sunt filia, quando vulnera peccatorum curant. Focariae, quando purgata à fordibus peccatorum corda, ad studium boni operis exemplo suæ virtutis inflammant. Panificæ verò sunt, quando proficientibus per exempla, non jam exempla proponunt, sed altæ scientiæ verba proferunt; ut velut solido cibo pasti, tantò fortius agant, quanto jam spiritaliter instructi, ferventiùs æterna desiderant. Sequitur: [*Agros quoque vestros, vineas, & oliveta optima tollet, & dabit servis suis.*] Quinam sunt agri, quæ vineæ, quæ oliveta, quæ jure prælatorum nobis auferuntur? Sed prædicatores sancti, quando ad correptionem peccatorum loquuntur, delectationes carnis, concupiscentias mentis, simulationes bonorum operum reprehendunt. Nam si carnis delectationes iniquæ possessionis agri non essent, Apostolus nequaquam diceret: *Qui seminat in carne, de carne metet corruptionem.* In carne quippe seminare, est propositum mentis obruere in delectationes corporis. Qui profectò corruptionem de carne metunt: quia in electorum resurrectione renovationem æternæ incorruptionis nequaquam recipiunt. Vinearum quoque appellatione mentis concupiscentiæ rectè figurantur: quia reproborum corda inebriant, & à cognitione veritatis alienant. Hujus vineæ fructus vituperans Moyses, ait: *Ex vinea Sodomorum, vinea eorum, & de suburbanis Gomorra: uva eorum, uva fellis, & botrus amarissimus.* Ex Sodomorum quippe vinea vitæ, ex Gomorra ducit propaginem, qui nefandissimis concupiscentiis mentem replet. Quasi enim vineam facit, qui inde æterna obliviscitur, unde & per concupiscentias debriatur; & qui se quasi sub umbra vineæ, & amœnitate præva delectationis refrigerat, æterni sibi incendij retributionem parat. Unde aptè nimis ejusdem vineæ fructus exponens, uvam fellis, & botrum amaritudinis dixit. Uva quippe in visu est, fel in sapore: visum oblectans, gustum amaricans; quia nimirum reprobæ menti valde placet, quod concupiscit, sed in æterna pœna, quod sibi modo est dulce, amarescit. Rex ergo nobis agros tollit, cum electus prædicator lætos in delectatione motus carnis nostræ loquendo subtrahit. Vineas tollit, cum debriant concupiscentias à corde nostro penitus abscondit. Oliveta etiam tollit, cum falsæ misericordiæ opera reprehendit, cum rectè exhortandò suggerit, nullum esse meritum operis, nisi prodeat de proposito bonæ intentionis. Sed valde quaerendum est, cur dari servis regis assentur. Nam si hæc nobis jure auferuntur, S. Greg. tom. III.

A Quinam erunt, quibus non indignè tribuantur? Quod tamen si subtiliter quaerimus, magnos in imperiis suis sanctos prædicatores nostros invenimus. Qui sunt ergo ij servi, nisi illi, de quorum capite ad beatum Job Dominus dicit: *Nunquid accipies eum servum sempiternum?* Maligni namque spiritus servi sunt sanctorum hominum; sed in hac vita servi perpetui, in illa verò servi sempiterni. Quotidie namque hoc ingerunt, unde sancti viri coronentur. Nam cum ex prælio hujus vitæ, æternæ gloriæ victoria nobis præbeatur, qui contra nos ea bella innovant, quibus ad æternam requiem ducimur, profectò nobis magna servitia impendunt. Servi quoque victorum sunt, testante veritate: *A quo quis vincitur, ejus 2. Pet. 2. servus efficitur.* Nam dum prælia contra eos, qui videtur sunt, excitant, serviunt eis, qui inde coronantur, unde ad tempus eorum prælia potenter excipiunt. Sed quia quod ad sanctorum gloriam proficit, malignis spiritibus crescit in damnationis augmentum, ablati agri, & vineæ, & oliveta servis tribuuntur. De omni quidem malitia sua dæmones in æterna pœna puniuntur. In congressione quidem occultis certaminis, quando electi vincunt, mala, quæ repellunt, suis hostibus tribuunt: quia isti, tanquam aurum in fornace, probantur, illi pro reproba suggestionibus puniuntur. Agros ergo, vineas, & oliveta servi suscipiunt: quia cum peccatores ad vitam, prædicantibus doctoribus, redeunt, hoc etiam ad damnationis cumulum dæmonibus proficit, quòd pœnitentes in culpa præterita tam diu eorum fraude retenti sunt. Dantur etiam hæc servis, quando officio prædicatoris conversi peccatores ad Dominum agnoscunt, quòd in amore præteritorum criminum fraude dæmonum tenebantur. Quid verò est, quòd segetes, & vinearum redditus addecimari, & eunuchis famulis regis dari ea perhibentur? Sed segetes electorum addecimantur, quando excellentiorum opera colligimus, ut ea ad exemplum fidelium producamus. Unus denique solus fuit, qui in se omnium virtutum plenitudinem habuit, cui se omnis plenitudo divinitatis corporaliter infudit. Nos autem, quia de plenitudine ejus omnes accepimus, dona gratiarum per partes divinas possidemus. Hinc Paulus ait: *Alij quidem per spiritum datur sermo sapientia, alij sermo scientia, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum, alteri fides in eodem spiritu, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum.* Denario verò numero, quia perfectus est, virtutes addecimamus, cum singulorum dona electorum colligimus, quæ minores imitentur. Nam de Moyse scriptum est: *Quia erat mississimus super omnes homines terra.* De Abraham quoque dicitur: *Credidit Abraham Deo, & reputatum est ei ad justitiam.* Cum ergo mansuetudinem cum fide imitari volumus, necesse est, ut de exemplo Moyse & Abraham ad refectionem mentis nostræ, velut electarum segetum, cibi decimetur. Sic sic nimirum castitatem Joseph, sic Job patientiam, sic zelum Phinees ad exemplum nostrum prædicatores proferunt: quia dum perfectorum virtutes ostendunt, velut electarum messium decimas congregant, quas bene proficientibus apponant. Unde & bene eunuchis, & famulis eadem frugum decimæ dari prædicantur. Eunuchi quippe sunt, qui animi virtute, omnia in se libidinis fomenta contriverunt. De quibus nimirum in Evangelio Dominus dicit: *Sunt eunuchi, qui castraverunt se propter regnum celorum.* Famuli sunt, qui adhuc studiis vitæ activæ sub aliena cura inserviunt, & ad altitudinem charitatis liberi adhuc exire non possunt. Qui & apud Moysen sex annis servire dominis suis debere inventuntur, ut septimo liberi egrediantur: quia nimirum prius debent perfecti esse in opere, ut ordinatè in summa contemplatione exire valeant. Eunuchis ergo famulis doctor messium decimas tribuit, in Ez.

quando ij, qui in candore castitatis obediunt sibi, A opera majorum electa sequuntur. Vincarum etiam decimas tribuit, cum eis, quam mira charitate patres nostri Deum, & proximum dilexerunt, ostendit; ut & ipsi etiam ejusdem charitatis abundantia repleti studeant, ac velut ebrii, prætorumque oblici, sola futura diligant, atque ad illa ferventer currere non omitant. Post ista verò omnia servi Israelitarum, & ancillæ, juvenes optimi tollendi prædicantur, atque in regis opere ponendi. Qui sunt servi carnalium, nisi qui, malorum exemplo, diuturna consuetudine sic depravati sunt, ut colla mentis sub jugo nequissimæ imitationis perpetuò subdidit videntur? Servi ergo illorum tolluntur, quando electorum prædicatorum studio illi etiam peccata deserunt, qui reproba imitationi carnalium vehementer subdi videbantur. Qui etiam juvenes optimi dicuntur. Juvenes quidem sunt, quia in malo fortes: optimi etiam dicuntur, quia ceteris peccatoribus nequiores sunt. Quibus nimirum per Prophetam dicitur: *Va qui potentes estis ad bibendum vinum, & viri fortes ad miscendam ebrietatem.* Vinum denique bibunt, qui deliberatione mentis, fervorem concupiscentiæ præcipitanter excipiunt, & ebrietatem miscunt: quia dum concupiscentiarum ardoribus inflammantur, ad vias rectitudinis, perditam ratione, redire nesciunt. Potentes verò & fortes tam ad bibendum, quam ad miscendam ebrietatem sunt, ut pro ferventi proposito mali velut optimi servi esse doceantur. Hos optimos juvenes item divinus sermo demonstrat, cum diaboli aviditatem exponit, dicens: *Esca ejus electa.* Nam antiquus hostis in eorum nequitia valde reficitur, qui nequissimis nequiores sunt. Ancillarum verò nomine illa nequissima peccatorum conditio designatur, qui per iniquitatem valde sunt pessimi, & aliis præbent exempla pravitatis. Velut enim ancilla servos parit, dum magna iniquitatis non solum operariæ, sed etiam matres. Quia verò sanctorum prædicatione tales etiam convertuntur, qui magna postmodum omnipotenti Deo servitia impendunt, aptè servi & ancillæ dicuntur auferri, & in opere regis poni. An non tunc ancillam rex regum tulit, quando de illa magna peccatrice dixit: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum?* Et hanc in opere suo posuit, quando in castellum intravit, & cum illa in domo sua recepit. Hanc etiam in opere suo posuit: quia resurgens à mortuis, ei prædicationem suæ resurrectionis injunxit. Servum quoque tulit, quando à teloneo lucrò Matthæum ad se sequendum vocavit. In opere suo hunc etiam posuit, quia ei in domo sua convivium præbuit, & Æthiopiæ prædicatorem, conversi orbis Evangelistam fecit. Quia ergo prædicatorum ministerio hi etiam ad Dominum redeunt, de quorum salute humana cogitatio desperare poterat, bene servi, & ancillæ, & optimi juvenes in regis opere ponendi describuntur. Possunt servorum & ancillarum nomine, motus cordis & affectiones intelligi. Nam quando affectiones mentis pravorum motuum suggestionibus substerni appetunt, ancillæ. Tunc quidem necesse est, ut per rigorem propositi utriusque dominemur. Servos nostros, & ancillas prædicatores tollunt, cum motus cordium nostrorum, & affectiones instruunt, qualiter ad Dei servitium dirigantur. In opere regis ponunt, quando jam idem Dei omnipotentis servitium, quod eorum magisterio didicimus, exercemus. Quare & in asinis quid aptius, quam lascivi motus animæ figurantur? In opere autem regis ponuntur, quando illa mens, quæ pravis cogitationibus moveri ad lasciviam solebat, prædicatione doctoris proficit, & affectus suos in appetitu imitandæ castitatis ponit. Possunt servorum & ancillarum & asinorum nomine desi-

Es. 5. e

Hab. 7. d

Luc. 7. a
Idem. 10

Mat. 9. a

Mar. 1.

Luc. 5. f

gnari, qui secularibus hominibus corporalia obsequia fortiter impendunt. Sed in opere regis ponuntur: quia conversi ad Dei omnipotentis servitium, spiritualia tantò devotius pro æterna retributione tolerant, quandò clariùs agnoscent, quia magna sine fructu tolerabant. Greges etiam rex addecimare dicitur: quia quisquis omnipotenti Deo placere appetit, oportet, ut mundus sit per innocentiam, & studio boni operis intentus. Per illud quidem arbor bona, per istud etiam fructus facit. Quia verò multis utimur, ut servare innocentiam, & bona opera exhibere valeamus, ipsæ cogitationum innocentium turbæ greges nostri sunt. Quid ergo est, quod addecimantur, nisi quia cogitationum subtilitas facile non videtur? Nam sæpe bona nos cogitare putamus, quæ subtiliter discussa, bona non sunt. Addecimari ergo greges debent, ut illud solum regij juris sit, quod denario numero continetur. Quod in nobis tunc bene agitur, cum prædicatorum nostrorum magisterio discimus, perfecti esse non solum exhibitione operis, sed etiam in acquisitione cogitationis. Ad extremum verò dicitur: *Vosque eritis ei servi,* ut videlicet sic ejus juri se subditos sciant, ut ejus mandata præterire non audeant. Hanc profectò regiam dominationem volebat Dominus statuere, cum dicebat: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum in calis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum in calis.* Hanc etiam potestatem exigebat à subditis, qui dicebat: *Si quis evangelizaverit vobis alud, quam ego evangelizavi vobis, anathema sit.* Hinc item Dominus discipulos mittens in prædicationem, dicit: *Qui vos audit, me audit: & qui vos spernit, me spernit.* Hinc de Judææ prædicatoribus eisdem discipulis Dominus dicit: *Quicumque dixerint vobis, facite.* Servi ergo regum nostrorum sumus, quando sic prælatorum nostrorum imperio subdimur, ut præter eorum auctoritatem agere nulla præsumamus. Quia ergo eis præsumunt, qui in virtute obedientiæ suas virtutes roborant, in fine regij juris dicitur: *Vosque eritis ei servi:* ut fideles subditi, tunc etiam se subditos prædicatorum præcepto debere esse cognoscant, quando per virtutum profectum, ad perfectionis culmina perducuntur. Quod etiam eisdem verbis ipsa Veritas discipulos edocens, ait: *Cum feceritis hæc omnia, dicite: Servi inutiles sumus.* Verumtamen, quia carnalibus ista loquebatur, adjunxit, dicens: *[Et clamabit in die illa à facie regis, & non exaudiet vos Dominus in die illa, quia peccastis vobis regem.]* Qui regem petierant, à facie regis clamant, quando ij, qui agere spiritualem vitam sub bono rectore voverant, ejusdem vitæ relinquere labores tentant. Facie quidem omnes agnoscuntur. Facies ergo regis est cognita conversatio, & eruditio boni prædicatoris. Qui nimirum, quia dura & aspera pro æterna vita agunt, & dura præcipiunt, eorum vitam atque doctrinam carnales subditi non imitari, sed fugere conantur. Faciem quippe regis tunc vident, qui regem petierant, cujus aspectum ignorabant: quia in prælato suo cælestis itineris distractio, quam sit laboriosa, considerant, quam velut rem facilem, antequam cognoscerent, appetebant. Tunc à facie regis clamant, qui regem petierunt: quia dum carnalis vitæ deserere morem volunt, ejus, quem sibi præesse voluerunt, optimi pastoris sui laudabilem imitationem effugere nituntur. Et quia cæco corde lucem videre non possunt, ad Dominum clamant, id est, ut evadere spirituale jugum Dei possint, Dominum obsecrant. Sed non exaudit eos Dominus in die illa. Quæ est dies illa, qua reprobi subditi Dominum obsecrant, nisi intentio vana prosperitatis? Non exaudiuntur: quia profectò per divinam gratiam numquam sit, ut bonis rectoribus semel promissa subditi, libera egredi ad

Mat. 16.

c

Gal. 1. b

Luc. 10.

Mat. 23.

a

Libro 6.

Moral.

cap. 5.

B. Aug.

lib. 4. de

doctr.

Christi.

26. in

fine.

Luc. 17. e

E

mundi delectationes possit. Quare & causam sub-
iunxit, dicens:

Quia petistis vobis regem.

Quasi dicat: Pastoribus spiritalibus promissa
subjectio indissolubilis est. Facile quidem vobis re-
gem petitis: sed quia dignitas regia gravis est, eo-
rum potestatem effugere facile non potestis. Hoc
quia ad historiam dicimus, notandum esse cen-
semus, quia omnipotens Deus, dum jus regis præ-
cidit, religiosis præpositis formam institutionis im-
pendit. Quare? Ut qui arctissimam conversationis
viam imperant, noviter accedentibus facile aditum
non impendant. Quare & ejusdem arctissimæ vitæ
magister optimus, summæ veritatis discipulus cru-
ditus præcipit, dicens: *Probate spiritus, sex Deo*
fiat. Et item nunciantur ei dura & aspera, per
quæ itur ad Deum, ut sciat ad quod intrat. Præ-
dicat ergo Dominus jus regis, dicat, sciat omnia,
quales carnales futuri sunt in ejus observazione:
& ut ad vitam virtutis debiles facile non accedant,
fortes præpositi facile debiles nequaquam accipiant.
Celeritas quidem conversionis plerumque oritur ex
præcipitatione consilij, non ex incremento devotio-
nis. Nam cum infirmi fortia promittunt, non est
expertum robur animi, sed confusio discretionis.
Quos omnes sub unius denotatione sapiens admo-
net, qui dicit: *Super te omnes ne levaveris.* Qui ergo
in regularis vitæ forti proposito aliis præfunt, tan-
to discretius debent ad eandem vitam conversos re-
cipere, quanto & utiliùs prænosendum est, acce-
dentium petito ex virtute sit animi, an ex præcipi-
tatione voluntatis. Nam qui in suis actibus faciles
sunt, solent instanter vitæ spiritalis asperitatem ap-
petere, ut videantur magna animi virtute, quod
expetunt, desiderare.

*Noluit autem populus audire vocem Samue-
lis, & dixerunt: Nequaquam, sed rex
erit super nos, & erimus nos quoque sicut
omnes gentes, & judicabit nos rex noster,
& egredietur ante nos, & pugnabit bella
nostra pro nobis.*

Hoc quia superius latè expositum est, in eorum
exquisitione otiosè retinetur. Sequitur:

*Et audivit Samuel omnia verba populi, et
locutus est ea in auribus Domini.*

Audire vocem populi, est quæ sanctæ conversa-
tionis habitum petentes, exterius dicant agnoscere.
Nam velut accedentium vocem audimus, cum sci-
mus, quæ exterius asserunt: sed quales inter spon-
sionis assertiones futuri sint, non videmus. Loqui
ergo ea in auribus Domini debemus, ut ipse spon-
sionis verba suscipiat: qui dum verba audit, corda
discutit, & ex textu professionis, usuras exquirat
robusti operis. Hoc namque novitiorum nostrorum
mentes audiant, & expavescant: quia videlicet quod
nobis dicunt in auribus Domini loquimur. Nam
quod coram nobis promittunt, Deo offerimus, ut
ipse jam de manibus nostris teneat, quod exquirat.
Quæ profectò libertas rectoris, est obligatio subdi-
ti: quia tantò districtiori sententia subditur, quanto
apertius scire potest: quia de eo, quod respondet,
omnipotenti Deo reddere rationem debet. Cum ergo
ea, quæ novitij promittunt, Deo offerimus, quasi
ctirographum, quod nobis faciunt, illi damus. Et
quia latenter hoc agitur, in auribus Domini Samuel
ea, quæ populus dixerat, locutus fuisse perhibetur.
In auribus quippe amicorum loquimur, quando ea,
quæ dicimus, extraneis calamus. Sequitur:

*Dixit autem Dominus ad Samuelem: Audi
vocem eorum, & constitue super eos regem.*

A Superius Propheta futura prospiciens, ait: *Clamabitis ad Dominum, & non exaudiet, quia petistis vobis regem.* Nunc verò Dominus dicit: *[Audi vocem eorum, & constitue super eos regem.]* Quid per hoc nobis ostenditur, nisi, quod sæpe bonis rectoribus sanctæ Ecclesiæ divinitus inspiratur, ut celestis vitæ studiis eos subdant, qui sub disciplina ejusdem professionis postea devoti non sunt? Qui profectò postea à facie regis clamaturi sunt, & tamen divino præcepto regem recipiunt: quia divinitus inspirantur ad servitum Dei devotè accedere, quos in augmento mercedis æternæ pastorum sollicitudo magni laboris sub ejusdem servitutis vinculo debeat cohibere. Ad Dominum nempe clamare dicuntur à facie regis sui: sed quid à Domino missus Propheta respondeat, ipsi reges audiant, ut quid agere debeant, inter ipsos clamores sciant. *[Non, inquit, exaudiet vos.]* Ergo nec ipsi exaudire debent. Qui enim in sanctis monasteriis sunt tepidi, medendi sunt, quasi ægri: non sunt ejiciendi, ut mortui. Nam si à Domino missi sunt, inter spiritualium unguentorum fomenta respiscent. Dicat ergo Dominus: *[Constituere super eos regem:]* quia profectò nonnulli ad servitum Dei veniunt devoti, qui & refrigerare permittuntur: sed pastorum studio, quorum sc præcepto subdiderant divina inspiratio-
ne, ad amorem celestis patriæ recalescunt. Sed jam qualis pastor ad hæc sit idoneus, exponit, dicens:

Erat vir de Benjamin, nomine Cis, filius Abiel, filij Seror, filij Bechorath, filij Aphia, filij viri Iemini fortis robore. Et erat illi filius vocabulo Saul, electus et bonus, et non erat vir de Israel melior illo, ab humero et sursum eminebat super omnem populum.

Quid est, quod cum rex constituendus ostendi-
tur, patrum nomina prædicantur: nisi quia indignè assumitur ad principatum sanctæ Ecclesiæ, qui sanctorum patrum in moribus nobilitatem non tenet? Sex autem patrum nomina assignantur, ut sanctæ conversationis eorum in bona actione profectio designetur. Sex enim diebus mundus conditus est, sex ætatibus consummatur. Sex ergo sunt patres, qui in genealogiæ ordine electorum pastorum sanctæ Ecclesiæ nominantur: quia nimirum illorum sunt per imitationem filij, qui in forma sequentium culmen obtinent perfectionis. Pater verò regis, Cis, id est, durus dicitur: quia profectò ij, quorum sancti prædicatores imitatores sunt, vita & zelo remissi non sunt. Duri namque sunt, quia peccatoribus mollia non loquuntur: duri etiam sunt, quia ut alios bene corrigant, dura, quæ illis præcipiunt, in sua conversatione demonstrant. Durus namque videbatur, qui Judæos arguebat: dicens: *Genimina viperarum, quis ostendit vobis effugere à ventura ira? Facite dignos fructus penitentia.* Sed qui aliis durus erat, sibi remissus non erat. Nam ut penitentia duritiam, quam prædicabat, Evangelista eum tenere ostenderet, ait: *Habebat vestimentum de pilis camelorum, & zona pellicea cinctus lumbis: esca autem ejus locusta & mel silvestre.* Ad Ezechiel quoque dicitur: *Ecce dedi frontem tuam duriorē frontibus eorum, ut adamantem & silicem dedi faciem tuam.* Sed qui tam durus contra duos in malo veniebat, ut dura, quæ ventura erant, locuturus ostenderet, diebus septem in medio eorum, antequam loqueretur, flebat. Sic enim dicit: *Et sedi ubi illi sedebant, & mansi septem dies movens in medio eorum.* Quia ergo sancti prædicatores, obstinatis peccatoribus, lenes, & mansueti non sunt, & quod asperum prædicant, operantur, duri filius Saul rectè perhibetur. Illos enim imitari electus prædicator

debet, qui & acuta prædicant, & quæ loquuntur, observant. Unde & de eodem regis patre subiungitur: [Fortis robore.] Sant nonnulli intra sanctam Ecclesiam, qui elatione sunt, & arrogantia fortes. Nam magna agunt; sed cum laudare homines ea, quæ agunt, delinunt, eadem magna ipsi agere præmittunt. Fortis ergo robore est, qui virtutem, quam monstrat in opere bono, habet à Spiritu sancto. De quo nimirum robore superius Anna in cantico vaticinata est, dicens: *Infirmi accincti sunt robore.* De hoc Dominus discipulis repromittit, dicens: *Sedete in civitate, donec induamini virtute ex alto.* In hoc robore fortiter gradiebatur ille, de quo scriptum est: *Regressus est Iesus in virtute spiritus in Galileam.* Qui ergo durus dicitur, fortis robore perhibetur: quia electi viri, dum summa prædicant, ingentia demonstrant: & omne, quod altum præcipiunt, omneque quod magnum agunt, in virtute sancti Spiritus operantur. De quo dignè subiungitur: [Et erat ei filius Saul nomine, electus, & bonus.] Nam qui talium imitator est, utilis non solum est ad laborem ministerij, sed aptus ad fructum hereditatis. Electus quippe etiam Judas ad ministerium fuit: sed quia bonus non fuit, jus amisit successione. Qui ergo in Saul adhuc electo, & bono significantur, nisi sanctorum patrum electi imitatores, qui per doctrinam aliis utiles sunt, & per conversationem sibi: qui sic alios possunt regere, ut sibi metipsis nequaquam desinant providere? Electi namque & boni sunt, quia sic lucra aliorum experunt, ut sui nulla damna patiantur. Pleni quippe in seipsis sunt, effluentes aliis, & de abundantia sui sic aliis tribuunt, ut suæ plenitudinis aliquid non amittant. Habent quæ aliis præbeant, quæ sibi possint sufficere, nulli præbent. Sic aliis præbere oleum nituntur, ut à se fomenta luminis non tollantur: ut dum illuminant alios, se non extinguant. Bene ergo electus & bonus dicitur: quia certè, qui sanctæ Ecclesiæ regimen suscipit, dives esse debet, & ornatus donorum spiritualium & plenitudine meritorum. Et quia de communi ordine, qui præcellant, eligendi sunt, sequitur: [Et non erat de filiis Israel melior illo.] Cujus profectò excellentia commendatur, cum subditur: [Ab humero, & sursum eminebat super omnem populum.] Hac quippe specie corporis in persona ordinandi antistitis, præsignantur acta virtutis. Quid enim in humero nisi fortitudo designatur? Sed qui ab humero, & sursum super omnem populum eminebat, tam sublimis stature erat, ut qui altior esset in populo, capite usque ad humerum regis pertingeret. Futurus verò rex collo & capite altitudinem omnium superaret. Capita verò, quæ sunt, nisi subijuncta plebis mentes? Quæ cum valde tenduntur, usque ad humerum ordinandi regis pertingunt? quia is, qui ad regendum culmen sanctæ Ecclesiæ quæritur, tantæ debet esse perfectionis, ut quidquid populus de bono opere sibi vult proponere, in sua conversatione debeat demonstrare. Quasi enim regis humerum capita plebis tangunt, quando eorum corda, quidquid virtutis in suo pastore quærunt, inveniunt. Sed rex præcellit collo, præcellit & capite. Quid enim in collo, nisi locutio: quid in capite, nisi mentis contemplatio designatur? Capite ergo & collo subditorum omnium capita excellit, si contemplationis altitudine mirabilis est, & sublimitate doctrinæ. Quasi enim capite sublimis est, cum illa de secretis cælestibus contemplatur, quæ alij contemplari non possunt. Collum quoque super alios habet, qui altitudine locutionis suæ mirabilis est, æquandus ab aliis non est. Quasi enim caput in sublime extulerat, qui dicebat: *Veniam ad divisiones gratiarum, & revelationes Domini.* Scio huiusmodi hominem sive in corpore, sive extra corpus, nescio, Deus scit. Sed velut electus & bonus rex, ut col-

lum etiam super capita omnia se tenere ostenderet: ait: *Audivisti arcana verba, quæ non licet homini loqui.* Quid verò quasi eminens collum ejus miramur in iis, quæ tacuit? Adæquemus eum, si possumus, in iis, quæ dixit. De collo Apostoli Pauli processerunt epistolæ ejus, & cum ab illo tempore cæperint eas viri sapientes exponere, adhuc conantur ea, quæ dixit, melius scire. Cumque quotidie in ejus eruditione proficiunt, quasi ad summitatem colli innitentes, pertingere nequaquam possunt. Eminet ergo rex collo, emineat capite, sit humero sublimis; ut conversatione perfectus sit, eloquio mirabilis, præ ceteris arduus in arce contemplationis. Sed, qui conversatione magnus est, eloquio præcipuus, præ omnibus contemplatione suspensus, prius quam perveniat ad culmen regiminis, signa exterius habere debet fraternæ charitatis: ut videlicet sic proximorum sollicitudinem habeat, ut ad æternam vitam lucra animarum quærat. Bene ergo in eorum typo subiungitur:

Perierant autem asina Cis, patris Saul: & dixit Cis ad Saul filium suum: Tolle tecum unum de pueris, & surgens vade, & quære asinas. Qui cum transissent per montem Ephraim, & per terram Salisa, & non invenissent, transierunt etiam per terram Salim, & non erant, et per terram Iemini et minime reperere.

Cis, qui durus dicitur, non solum electos ejus, sed ipsum etiam Redemptorem significat. Nemo enim sibi eo durior extitit. Hujus namque duritiæ asperitatem Propheta insinuans, ait: *Perè lingua ves nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit.* Mori enim mortalibus non est pati, passibiles damnatæ naturæ, Ille ergo sibi durus vehementer extitit, qui in se unde pateretur, non habuit: sed ut nos patiendi liberaret, in quo sibi durus esset, & pati posset dignanter assumpsit. Asinæ Cis sunt animæ peccatrices. Quia etiam in fide Redemptoris regeneratæ sunt, duræ esse dicuntur: perditæ autem asinæ, quia per immunditiam ab ejus sunt servitio separatæ. Hinc est enim, quod ad passionem tendens, absolutæ asinæ, & pullo infedit; ut patenter ostenderet, quia ad hoc pati venerat, ut peccatoribus subveniret. Pereuntes namque asinas se quærere fatebatur, cum dicebat: *Veni filius hominis quærere, & salvum facere, quod perierat.* Has asinas & per semetipsum quæsit, & adhuc prædicatores ad quærendum mittit. Dicit ergo Cis filio suo, ut asinas quærat, quando electorum cordibus spirituali inspiratione Redemptor imperat, ut in prædicationis ministerium pergant. In prædicationis autem officio pergentes, quia solum spiritalem sensum secum debent ducere, unum de pueris tollere jubentur. Unum namque puerum tollit, qui dum ad præbendum aliis formam vivendi pergit, in omne, quod agit, spiritualis est. Unum namque de pueris tollit, de quo prædictum est: *Ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Elie.* Unum puerum secum tollerit, qui ait: *Non habemus spiritum huius mundi, sed spiritum, qui ex Deo est.* Hinc iterum dicit: *Nos sensum Christi habemus.* Hinc per Ezechielem de sanctis animalibus dicitur: *Vbi erat imperius spiritus, illuc gradiebantur.* Quærens ergo asinas, unum de pueris tollit: quando is, qui noviter animarum lucra quærere incipit, quæ agere putat, omnia spiritualiter agere disponit. Invenire autem asinas, est peccatores in luce sanctitatis conversos aspicere. Nam velut perditæ asinæ non inveniuntur, quando in peccatorum tenebris, reproba corda se obtuunt. Et quia per quinque sensus corporis ad eandem peccatorum tenebras decidunt, quinque regionibus non inveniendæ perquiruntur, videlicet monte

Supra 2

Luc. 24

8.

Luc. 4. b

Ibidem.

Isa. 53. 6

1. Reg.

10. a

Mat. 21.

Lib. 1.

Mor. 1. 6.

Luc. 19.

6

Luc. 1. 6

1. Cor. 2.

d

Ibidem.

Ezec. 1.

d

1. Cor. 12

A

Ephraim, terra Salifa, & Salim, & viri Gemini, & Zuph. Unusquisque etenim ubi per peccatum projicitur, ibi occultatur; & quasi perditus, ubi sit, nescitur, quando justitiae lucem, in qua eum Deus posuit, derelinquit. Hinc est, quod in paradiso post

Gen. 3. b peccatum, primum hominem quærit, dicens: *Adam ubi es?* Quasi dicat: Quia te in luce, qua posui, non invenio, demonstra te ubi posuisti. Hinc de mor-

Joan. 11. f tuo Lazaro exquirat, dicens: *Ubi posuisti eum?* Sed quem quasi perditum quærebat, ut inveniret progredi imperabat, dicens: *Lazare veni foras*. Perditur ergo homo, cum peccat: invenitur, cum peccatum adversum se, jam penitendo pronunciat. Quia enim per sacra eloquia peccatori præcipitur:

Psal. 43. d *Dic tu prior iniquitates tuas, ut justificeris*: dum ille, qui peccavit, confitendo justificari incipit, in luce jam cernitur, ubi jam positus invenitur. Saül autem, qui asinas quærens, non invenit, eruditi quidem prædicatoris personam designat, sed noviter incipientis. Quem profecto omnipotens Deus prædicationis fructum afferre non patitur, ne vilem peccatorum conversionem æstimet, dum leviter convertere eos ad Dominum potest. Differtur ergo conversio, ut conversi diligantur: & eos prædicator tanto amplius amet, quanto clarius videt, quia eos lucrari citò non prævalet. Sed dum sancti viri de prædicatione sua alios convertere non possunt, de se vehementer timere incipiunt: ne inde omnipotenti Deo displiceant, unde se ei vehementer placere cogitant: & plerumque agitur, ut sic novorum prædicatorum corda terreantur, ut jam proponant ejusdem prædicationis officium deserere, & Deo per silentium vacare. Quare & subditur:

Cum autem venisset in terram Zuph, & non invenisset, dixit Saul ad puerum suum: Veni, revertamur, ne forte dimiserit pater meus asinas, & sollicitus sit pro nobis.

Ad patrem reverti deliberat, qui postposita intentione prædicationis, Deo vacare appetit in secreto silentij. Reverti quidem dicitur, qui missus antè perhibetur. Quasi enim coram patre sunt filij, quando electi viri immorantur in secreta contemplatione Redemptoris. Revertuntur itaque, quando à publico sanctæ prædicationis veniunt ad iudicanda gaudia æternæ claritatis. Sed quia sancti viri nihil agunt inconsulti, Saül de reversione ad patrem puerum consuluit. Tunc namque puerum consulimus, quando intenta mente providemus: ut quod tentamus disponere, à spirituali sensu non debeat differre. Ad patrem quippe reverti disposuerat, qui dicebat:

Psal. 38. d *Dixi, custodiam vias meas, ut non delinquam in lingua mea: Posui ori meo custodiam, cum confiterer peccator contra me.* Aversus prædicatores peccator confititur, quando ad prædicationem eorum, statum suæ iniquitatis non deserit. Et quia tunc prædicator ei silere, & Deo vacare proponit, ut ad patrem redeat, obmutescit. Sed quia per silentium voluntatem Dei melius didicit, cor ejus concaluit, & exardescit igne internæ meditationis, locutus est. Quod hoc etiam loco ostenditur, quia consultus puer, consulenti se consilium impendit, dicens:

Ecce est vir Dei in civitate hac, vir nobilis, omne, quod loquitur, absque ambiguitate venit: nunc ergo camus illuc, si forte indicet nobis de via nostra, propter quam venimus.

Virum Dei Samuelem dicit, in quo prædicatores sanctæ Ecclesiæ designari jam diximus. Qui vir quidem dicitur, pro reverentia sanctæ conversationis, & omne, quod loquitur, absque ambiguitate venire perhibetur: quia quidquid minatur de æternis

A suppliciiis, quidquid de æterna lætitia promittit justis, ita ut denunciatur, & impij abibunt ad pœnam, & electi ad gloriam. Qui etiam in civitate esse perhibetur: quia electus pastor in communi subjectæ plebis custodia, semper vigilare cognoscitur. In civitate est pastor, quia cum custodit alios, in semetipso est. Unde & per Prophetam in omnium virorum Dei laudibus, sub unius descriptione dicitur: *In excelsis habitat, munimenta saxorum sublimitas* *Psal. 33. e*

ejus. Nam quò aliud in æternorum civium visione suspenditur, eò & sibi fortior, & proximis utilior invenitur. Nobilis etiam dicitur: quia superna conversatione conspicuus est, & de mundana vite rusticitate nihil habet. Inde enim nobis cernitur, unde civis. Sæcularium quippe hominum, quia nulla est morum compositio, quasi in exterioribus locis nutriti, rustici sunt. Ex consueta namque animi inhonestate, turpes proferunt motus corporis; & velut valde degeneres, urbanæ consuetudinis gestum nesciunt, dum per omne, quod agunt, vitæ suæ speciem vilitate terrenæ obscuritatis operiunt. Quò contrà viri Dei nobiles sunt, qui dum fortiter ea, quæ divina sunt, agunt, in omni suo opere superna luce resplendent: & nihil degenerositatis habent, qui in magna luce omnis suæ conversationis radios proferunt cælestis originis. Ad hoc ergo à puero Saul dicitur, ut instruat: quia qui in arce prælationis ponendi sunt, spirituali sensui perfectorum prædicatorum magisterio subijci moventur. Ab hoc puero nos duci admonet, qui dicit: *Si spiritu ducimini, non estis sub lege.* Quærendum verò est, cur dubitative

B dicatur: *[Si forte indicet nobis de via nostra, propter quam venimus.]* Sed quia spiritualia discere appetit, quia ingentia dona gestit accipere, utrum eisdem donis sit dignus, scire non potest. Dubitate ergo incipit, qui tam magna promereri se suis meritis non præsumit. Quæ nimirum dubitatio electis oritur ex virtute humilitatis. Quare & comitantis pueri voce Sauli dicitur: *[Si forte indicet nobis de via nostra.]* Quia nimirum spiritualis sensus non alta nobis sapere suggerit, non audacter de omnipotenti Deo præsumere, sed ejus dona cum summa sancti timoris reverentia postulare. Merito ergo puer dicitur, qui humilia semper docere prædicatur. Dum ergo dicit: *[Eamus illuc,]* & repente subjungit: *[Si forte indicet de via nostra,]* aperte

C indicat, quia in sensu electorum Dei spiritus operetur, dum ad spiritualia dona expetenda, & devotè eos facit accedere, & de largitoris omnipotentia magna cum reverentia formidare. Unde & qui à spiritu ducitur, inopiam meritorum suorum respicere perhibetur, cum subditur:

Dixitque Saul ad puerum suum: Ecce ibimus, quid feremus ad virum? Panis defecit in stercis nostris, & sportulam non habemus, ut demus homini Dei, nec quidquam aliud.

E Habent proprium mentes humilium, ut spiritualia dona habeant, sed in iis quæ habent, se non attendant. Quia enim à Spiritu sancto virtutum dona percipiunt, ideo sanctus Spiritus, qui dona tribuit, ea eis ab æstimatione tollit, ut in virtute conversationis hæc habeant, in tumore elationis non habeant. Bene ergo de Saule dicitur: *Ab humero & sursum eminebat super omnem populum.* *[Et dixit ad puerum suum: Panis defecit in stercis nostris, & sportulam non habemus:]* quia electi viri, & ad respondendum sanctæ Ecclesiæ culmen idonei, in eo etiam se per humilitatem parvos aspiciunt, in quo per virtutem magni sunt. Et panem quidem ad perfectionem fidelium animarum habent in sapientia verbi, sportulam verò in memoria internæ meditationis. Cum enim ea quæ in secreta meditatione

colligunt, servant in memoria ad eruditionem fide-
 lium, velut panem in sportula reponunt. De his
 enim sportis in Evangelio dicitur: *Impleverunt se-
 pem sportas de fragmentis.* Cum in mensa Domi-
 ni panes abundant, sportæ impleri præcipiuntur:
 quia cum electi anima in superna Redemptoris con-
 templatione reficitur, in eadem contemplatione
 veritatis eruditur, ut verbi alimonia, quæ in se ex-
 crescere cernitur, in memoria ad eruditionem fide-
 lium reponatur. Aliud etiam præter panem &
 sportulam abundanter habent, qui cum virtute
 contemplationis, & doctrina verbi, abundant cop-
 piâ sanctæ operationis. Ut ergo humilitas sanctorum
 in ordinandi regis locutione resonet, dicit: [*Panis
 defecit in sterculis nostris, & sportulam non habemus,
 ut demus homini Dei, nec quidquam aliud:*] **B**
 quia sanctus Spiritus eos, qui ad ecclesiastici cul-
 minis regimen præparantur, magnos facit in vir-
 tute interni muneris, sed omnino parvos in respec-
 tu propriæ æstimationis. Dicat ergo puer: [*Eamus
 illuc, si forte indicet nobis de via nostra.*] Saul autem
 vacuum se inspiciat: quia Spiritus sanctus dum
 sensus honestè viventium instruit, audaces modò,
 modò timidos reddit. Audaces quidem, ut præsumant:
 timidos, ne superbiant. Impellit, ut necessaria
 postulent: retrahit, ne nimis præsumendo, vitium
 incurrant temeritatis. Et quia quos pavidos facit,
 per robur fiduciæ ad præsumendum erigit, repente
 subinfertur: Rursus itaque puer Sauli respondit,
 & ait:

*Ecce inventa est in manu mea quarta pars
 stateris argenti, demus homini Dei, &
 indicet nobis de via nostra.*

Quasi puer bona loquitur sensus electi hominis,
 quando ad loquendum impellitur nutu Spiritu sancti.
 Quid est ergo, quòd dicit: *Inventa est in manu
 mea quarta pars stateris argenti?* Quæ est ista pars
 stateris argenti? Sed quia argenti nomine divina
 eloquia designantur, argentum in manu pueri est,
 sermo divinus in virtute sciendi. Sermonem quidem
 aliud est posse dicere, aliud est posse sentire. Nam
 divina eloquia etiam reprobis eloquuntur, sentire
 autem nisi electi non possunt. Sentitur etenim ea
 res, cujus virtus agnoscitur. Nam & ægri pisces
 comedunt, sed vis ægritudinis tollit eis experimen-
 tum saporis: ut quod videntur comedere, prohibeantur
 & sentire. Sic sic nimirum carnales quique
 dum caelestia loquuntur, quæ non diligunt, velut
 ægri rebus utuntur, quas sentire prohibentur. In
 manu ergo pueri argentum invenitur, quando per
 humilitatis meritum sancti viri caelestia, quæ lo-
 quuntur, in magno affectu charitatis excipiunt: ut
 valde dulce sit eis superna dicere, eo quòd dulci-
 ter, ac valde dulcius per amorem saturantur. Unde
 etiam scriptum est: *Edent pauperes, & saturabuntur.*
 Quia enim cibus animæ est sermo Dei: pauperes
 edunt & saturantur, divites saturari non possunt:
 quia nimirum electi viri, qui superna diligunt,
 quoties hæc audiunt, ad hæc ferventius incallescunt:
 reprobis superna loquuntur, & audiunt, quæ
 in nulla dulcedine, ad mentis suæ refectiorem sus-
 cipiunt. Quarta verò pars stateris argenti dicitur,
 pro qualitate temporis. Nam ut alias partes hujus
 stateris videamus, Prophetæ, Apostoli, Martyres
 intuendi sunt. Quia enim pro qualitate temporis,
 singulis ordinibus distributa est sonoritas prædica-
 tionis, velut singuli quartam partem stateris ha-
 buere. Quartam ergo partem stateris illi exhibue-
 runt, cum synagogæ adventum Redemptoris promitterent.
 Apostoli partem suam dederunt, cum
 Judæis eum, qui promissus fuerat, jam venisse
 prædicarent. Martyres etiam partem suam tribue-
 runt, cum infideles ad fidem Redemptoris addu-
 cerent. Quarta ergo pars stateris remansisse eo-

agnoscitur: quia per episcopos & doctores sanctæ
 Ecclesiæ, verbum fidei usque ad mundi finem electis
 fidelibus exhibetur. Sed ab his verbum fidei bene
 prædicatur, quibus per manus pueri subministratur:
 quia nimirum illi debent superna prædicare,
 qui in mentis suæ dulcedine meruerunt eorum
 suavitatem cognoscere. Hæc namque pars stateris
 datur, ut viam quis rectæ prædicationis plenius
 mereatur agnoscere: quia summi doctores sanctæ
 Ecclesiæ auctoritatem prædicationis aliis non committunt,
 nisi eis, quos sciunt caelestia diligere, quæ loquuntur.
 Quibus verbis simpliciores ad litteram admonendi
 sunt, ut in viro Dei pravitatem avaritiæ suspicari non
 audeant, per hoc, quod dicitur: [*Ne demus homini Dei,
 & indicet nobis de via nostra.*] Nam si Prophetæ venalem
 sermonem haberet, homo Dei non esset, & ipsius
 prophetiæ spiritum habere nequaquam posset. Hoc
 ergo cum dicitur, non exponuntur mores hominis
 Dei, sed devotio accedentis: quia in magna eum
 Saül habebat veneratione, in cujus conspectu
 apparere vacuum erubescerebat. Et quia ad eisdem
 viri Dei venerationem eos fama celebris invitabat,
 adjungitur:

Vocabatur enim Videns.

Vocari etenim, est publica relatione dici. Videns
 autem, est qui interna etiam respicit, quæ mens
 carnalium non attendit. Unde & de sanctis animalibus
 dicitur: *In circuitu, & intus plena erant oculis.*
 Qui in exterioribus circumspicere, & intrinsecus
 providi sunt. Quòd contra carnalium doctorum
 præsumptionem in Evangelio Dominus arguens,
 ait: *Si cæcus cæco ducatum præstat, ambo in
 foveam cadunt.* Videns etiam dicitur, cui remota
 & absentia, presentia sunt. Quod sanctis prædicatoribus
 bene convenit, qui per cognitionem tantò sunt
 presentes spiritalibus, quànò in exterioribus
 intentionem figere dedignantur. Velut enim
 occulta patentia, & remota presentia habent,
 qui ea, quæ carnales scire nequeunt, semper
 intelligunt. Talis namque esse pastor sanctæ Ecclesiæ
 debet: quia in via caelestis patriæ ad præbendum
 lumen subditis constitutus est. Semper ergo spargat
 radios lucis, ut fideles subiecti ex illuminationis
 suæ experientia, alios ad illuminationem trahant.
 Sequitur & dicit:

*Olim sic loquebatur in Israel unusquisque
 vadens consulere Deum: Venite, eamus
 ad Videntem.*

Dominum imus consulere, quando ad eruditos
 prædicatores pergimus, ut salutis nostræ consilium
 inveniamus. Sed quia modò tam perfectorum vi-
 rorum raritas est, dum antiquorum temporum flo-
 rem religionis attendimus, defectum ejus in præ-
 senti tempore desicemus. De miseria presentis tem-
 poris & calamitate compuncti, florem elapsi tem-
 poris cum pulchritudine sanctitatis emarcuisse sus-
 cipiemus. Dum ergo pastores ecclesiarum cernimus
 terrenis inhærere, labentia querere, nulla spiri-
 talis vitæ insignia proferre, dum nulla nobis præla-
 torum nostrorum lux infunditur, ad laborem compunc-
 tionis illa, quæ præierunt, memorantes, dica-
 mus: [*Olim sic loquebatur in Israel unusquisque
 vadens consulere Dominum: Venite, eamus ad Videntem.*]
 Israel dicitur videns Deum, sive in quo est
 Deus. Quod certè nomen sanctæ Ecclesiæ conveni-
 enter aptatur, cujus populus dicitur. Nam & in
 Evangelio dicitur: *Ecce ego vobiscum sum usque ad
 consummationem sæculi.* Quæ nimirum, quia in prio-
 ri tempore pastores habuit spiritali conversatione
 floridos, magna scientia eruditos, qui magno des-
 pectu terrena vilipenderent, caelestia cogitant:

ad

Mat. 15.
 d
 Marc. 8.
 a

7 sal. 21.
 f

Eze. 1.

Mat. 15.
 b

B. Aug.
 lib. de
 past. cap.
 10. ro. 9.

Mat. 28.
 d

ad lumen, quod in eis videbat populus, se invicem exhortati poterant, dicentes: [*Eamus ad Videndam.*] Si ergo eundem est ad videntes, pariter est divertendum à cæcis: quia reproborum prælatorum exempla non debemus imitari, sed fugere: ab eis autem, qui conversationis merito spiritualia cognoscunt, semper ædificationis nostræ eruditionem postulare. Et quia hoc non nisi viri spiritales faciunt, sequitur:

Et dixit Saül ad puerum suum: Optimus sermo tuus, veni, eamus.

Optimus sermo est, quo melior audiri nequam potest. Quoties nobis ergo salutis nostræ consilia spiritaliter suggeruntur, intus nobis sermo fit, quo melior inveniri non possit. Pueri ergo sermonem laudamus, quoties nobis in spiritalis sensus nostri proposito complacemus. Et cum eo ire promittimus, quando spiritalibus cogitationibus consentimus. Sed quia tunc fructuosa est bona cogitatio, quando in operatione perficitur, sequitur:

Et venerunt in civitatem, in qua erat vir Dei: Cumque ascenderent clivum civitatis, invenerunt puellas egredientes ad hauriendam aquam, & dixerunt ad eas: Numquid hic est Videns?

Qui virum Dei quaerunt, in civitatem veniunt: quia plerumque fit, ut vita atque doctrina prælati in subditorum conversatione requiratur. Sic nimirum & arbores sæpe requiruntur, quarum species non in foliis, sed in fructu inveniuntur. Plerumque autem suborta fruteta magnis arboribus admiscuntur, & fructus suos earum arborum, quibus sunt mixta, esse mentiuntur. Qui ergo fructum discernere vult, prius discernat & ramos: ut ex qua arbore fructus procedat, agnoscat. Sic sic nimirum est in conversatione fidelium: quia in electa plebe boni prædicatoris, dum plures mali admixti sunt, velut intra bonas arbores spinæ oriuntur. Conversatio itaque electi prædicatoris non est exploranda in omnibus subditis, sed in foliis electis. Tunc quidem velut ramos bonæ arboris cum discretionem fecerimus, quando in plebe rectores illos velut electa poma imitamur, qui magistri sui exemplo proficiunt: & illos velut vepres fugimus, qui antiqui hostis fraude reprobantur. Bene ergo de Saul, & ejus puero dicitur: quia venerunt in civitatem, & clivum ejusdem civitatis ascenderunt; quia nimirum perfectio sanctorum virorum cum in subditis quaritur, non imperfecta membra, sed electa atque perfecta requirenda sunt. Nam & artifices opera sua prius inchoant, deinde comunt. Pictor etiam cum pulchros colores, aut aurum superducere appetit, prius viliores colorem sternit. Qui ergo judicare de peritia artificum vult, non inchoata eorum opera, sed perfecta respiciat. Clivum ergo civitatis ascendat, ut qui invenire appetit Videntem, reperiat. Clivus enim infimus & defossus locus est. In qua nimirum parte civitatis illi signantur, qui adhuc in altiore conversationem minimè profecere. Clivum ergo ascendimus, cum plantam infirmorum auditorum ad exemplum nobis proponere vitamus. Et tunc quidem puellas egredientes ad hauriendam aquam invenimus: quia pulchritudinem sanctarum mentium in perfectiori conversatione respicimus. Puellæ quidem sunt mentes electorum, integræ per innocentiam, decoræ per virtutum claritatem. Et quia in secretiori vita pulchritudinem suam conservant, videri nequeunt, nisi cum ad hauriendam aquam egrediuntur. Puellæ aquam hauriunt,

S. Greg. Tom. III.

quando electæ animæ ex profundo dolore præsentis exilij fluentia lacrymarum fundunt. Haurire quidem aquam dicuntur: quia dum se projectas in hac valle lacrymarum lugentes memorant, quasi ad profundum, funem cogitationis mittunt, à quo cum labore aquas lacrymarum trahunt. Tunc etiam egresse videntur: quia quæ quales sunt intus latent, apparent tamen in oculis; & quantum diligant conditorem, indicant, quæ in tanto dolore præsentis sæculi vitam sustinent. Ab istis ergo quaerendum est: [*Ubi est Videns?*] Quia locus perfectorum tunc bene cognoscitur, cum ab eis nobis ostenditur, qui per profectum vitæ eorum conversationi vicini sunt. Sed habent prædicatores loca diversa. Alium quippe locum habent per se, alium pro subditis: quia nimirum in seipsis in altissima contemplatione morantur, pro subditis ad doctrinæ montem descendunt. Per contemplationem velut in cælo sunt, & quia alta sunt, quæ docent, & descendunt cum docent, & sublimia loquentes in alto se retinent. Perfectiores igitur auditores vicini suo rectori sunt, non cum in summa contemplatione est, sed in inferiori monte doctrinæ. Quare & puellæ respondentes dicunt:

Hic est, ecce ante te: hodie enim venit in civitatem.

Quasi dicant: Ideo locum ejus indicare possumus, quia illuc venit, ubi eum videre solebamus. Nam si in suæ sublimitatis arce resideret, cum tibi nemo ostenderet. In civitate etenim doctor est, quando per ministerium prædicationis moratur in eruditione populi subiecti. In civitate est doctor, quando relinquit propria, ut communia disponat. Quia enim boni prædicatoris plebes per ejus exhortationem munitæ ac fortes sunt, quando in eorum ministerio moratur, in civitate esse cognoscitur. Item quia in subiectæ plebis multitudine alij simplices, alij sapientes sunt, puellæ subjungunt:

Festina nunc, hodie venit in civitatem: quia sacrificium est populi in excelso. Ingressus autem statim invenietis eum, antequam ascendat in excelsum, ad vescendum. Neque enim comesturus est populus, donec ille veniat: quia ipse benedictet hostiæ, & deinde comedent, qui vocati sunt.

Cum in civitatem venit Samuel, in excelsum ascendit: quia electus prædicator in eruditione subditorum, modò plana verba, modò alta pronunciat. Quando igitur plana & intelligibilia præcipit, in civitate est, quando sublimia, & quæ vix intelliguntur, in excelso. In civitate est, quando simplicibus proponit exempla: in excelso autem, quando perfectis verborum spiritualium alta pronunciat. Quasi enim in civitate erat, qui dicebat: *Nihil judicavi me scire inter vos, nisi Christum, & hunc crucifixum.* Item in civitate erat, quando infirmis remedia demonstrabat, dicens: *Propter fornicationem vir suam uxorem habeat, & uxor suum virum habeat.* Sed in excelsum ascendit, quia non multò post subdit: *De virginibus autem præceptum non habeo, consilium autem do.* Vellem omnes homines esse sicut meipsum. In excelsum etiam verborum se sæpe ascendere fateatur, quia dicit: *Sapientiam loquimur inter perfectos.* Quid est ergo, quòd dicunt puellæ: [*Festina nunc, hodie venit in civitatem,*] nisi quia rarò videbatur in civitate, videlicet tardè veniens, citò recedens? Quo nimirum magisterio sanctæ Ecclesiæ doctor instruitur, ut videlicet rarò sit in pu-

N

2. Reg. 15

2. Par. 10

Lev. 22.

Zach. 8. a

1. Cor. 1.

d

2. Cor. 7.

e

blico, frequens in secreto: ut quod tardius aspicitur, devotius veneretur. Tunc quidem quasi celestis excipitur: quia quod amplius in secreto contemplationis latuit, verbi Dei thesauros ad eos, qui se expectant ditiores trahit. Ille enim potest multa bona in infimis dicere, cui per secretum mentis intuitum conceditur summa videre. Et quia dulcius videntur illa, quæ dicuntur, puellæ dicunt: [*Festina.*] Quasi dicant: Si id, pro quo in civitate venit, expleverit, videre in secreto suo repositum non potestis. Quod profecto verbum jam litteram non ad verbum, sed exemplum religiosorum est. Nam sanctus vir tantæ erat distractionis, ut statutas dies & horas haberet, in quibus eum, qui cuperet, videre potuisset. Dicunt ergo: [*Festina.*] Ac si dicant: Si statutum tempus transierit, in horis suæ quietis verbis, aut actionibus non intendit. Qui ergo remote vitæ ordinem sumpsimus, hoc observare attentius debemus. Statuendæ sunt nobis horæ ministerij, ut breviter persistamus in opere, festinanter redire valeamus ad contemplationis arcem. Ipsæ autem secreti silentij nostri moræ, tanta lege distractionis custodiendæ sunt; ut ipsi etiam, qui accedere solent, sciant, quia contra propositum nostrum ad nos accessum non habeant. Quia verò hæc spiritualiter explanare cepimus, contra simplices hoc dici convenienter intelligi potest. In civitate quippe is, qui videtur extraneus, Samuellem alloqui posse putatur, in excelsio autem non putatur: quia quos simplices esse credimus, plana, non alta eruditione eos indigere existimamus. Tunc ergo simplices sanctos audire debent, quando plana simplicibus loquuntur, quæ intelligunt: non quando dicunt alta, quæ intelligere nequaquam possunt. Dicunt ergo: [*Festina nunc, hodie venit in civitatem: quia sacrificium est populi in excelsio.*] Quod tale est, ac si dicat: Quia multi sunt, qui summa audire desiderant, nunc tu debes festinare, quando ille similes tui simplices videtur instruere. Sacrificium quidem populi est devotio electæ plebis. Quæ nimirum devotio, quia verbo prædicationis in electorum cordibus excitatur, quasi à Samuele perficitur. In excelsio est autem sacrificium populi, quando corda fidelium subditorum alta verba sanctæ prædicationis devotè audire concupiscunt. Unde & aptè dicitur: [*Quia populus non comedit, nisi prius Samuel hostiæ benedixerit.*] quia perfectiores auditores, dum ad summam virtutum perfectionem pervenire desiderant, verbum scientiæ, per quod ad desiderata perveniant, in magno desiderio expectant. Quo in loco notandum est, quia oblatum sacrificium nondum erat, & tamen dicit: [*Sacrificium est populi in excelsio.*] Si enim sacrificium antequam offerri incipiat, non est, quomodo erat sacrificium, quod non erat? Sed quia nos spiritalia sequimur, nondum erat sacrificium, & erat: quia cum electi fideles altius erudiri appetunt, jam quidem magnam devotionem audiendi habent, quam, post auditam prædicationem, valde majorem habent. Non est ergo adhuc oblatum sacrificium: quia illa magnitudo devotionis, quæ nascitur in corde electi de verbo prædicationis, ante prædicatoris verbum in corde non est. Et est quidem in excelsio sacrificium: quia de expectatione verbi, magna jam est in corde audire volentis vis devotionis. Quare & bene dicitur: [*Quia populus non comedit, donec ille hostiæ benedicat.*] Quia enim summa inhiante diligunt, donec eadem summa percipiunt, non quiescunt. Si enim hostia mentis, ejus devotio est: hostiæ benedicitur, quando ad vocem prædicationis sanctificatur: ut quod purior efficitur, divina susceptione acceptior habeatur. Quod enim in Dei sacrificio benedicitur, mundum quidem est cum offertur, & materiale: oblatum verò tantò est mundius, quanto non solum materiale, sed spirituale:

A quanto non solum mundum, sed etiam mundans est. Hostiarum quippe oblationibus mundari peccata quis dubitet? Sic namque, sic est mentis devotio: nam cum bona audire gestit, munda est; sed cum sanctæ prædicationis accepta & benedicta manibus fuerit, tantò ardentior & sacratior redditur, quanto clarius didicit, quem amare dulcius notum possit. Munda quidem antè, velut præparatio sacrificij fuerat, quæ bonum nosse cupiebat, & tamen materialis erat apparatus: quia nondum novit, quæ discere appetit, sed munda valde & spiritalis, cum jam doctrinæ sanctificata vocibus, non jam appetit audire, quod sciat, sed audita delectatur experiri, quæ amat. Tunc etiam non solum munda est hostia, sed mundans: quia quò ferventiori celestium amore succenditur, ab ea negligentie carnalis tenebræ potentiùs effugantur. Scriptum quippe est: *Quia charitas operit multitudinem peccatorum*: quia nimirum carnalia nostra destruimus, cum ardenti devotione ad celestia sublevamur. Et quia subditur: [*Et tunc comedent, qui vocati sunt.*] Quid aliud designat, nisi quia devotionis affectus mentis est cibus? Tunc namque comedemus, cum hostiæ benedicitur: quia cum ad prædicatorum vocem devotio nostra in amorem conditoris extollitur, anima, quæ ad dulcedinem conditoris pervenit, habet jam cibum suum. Tunc ergo comedunt, qui ante benedictionem hostiæ comedere noluerunt. Nam qui summa intentionis expectatione ad divinæ dulcedinis perceptionem se preparant, dum mala desideria per appetitum nulla recipiunt, velut jejuni, refectioe devotionis avidius replentur. Velut enim benedictionem hostiæ ad refectioem expectant, qui cuncta illicita desideria fugiunt, ut de visione internæ gloriæ per devotionem fatientur. Scriptum quippe est: *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Qui enim in corde inepta non recipit, dum superna desiderat, mundus corde est: & dum per bonum prædicationis ad divinæ contemplationis dulcedinem ducitur, quasi benedictionem hostiæ habet in animæ saturitate. Dicit ergo: [*Deinde comedent, qui vocati sunt.*] Jejuni quippe vocantur ad comestioem, dum prædicator foris loquitur, qui à pravis desideriis mentem custodiunt, & per gratiam Spiritus sancti ad internæ dulcedinis experientiam trahuntur. Vocati enim tunc erant invitati, qui venerant. Vocati ergo jejuni tunc comedunt, quando hi spiritualis gratiæ devotioe pascuntur, qui ad eam percipiendam se magna mentis suæ custodia paraverunt. Quid verò est quod dicunt:

Ascendite, quia hodie reperietis eum?

Sed dum electi bona prædicatorum laudant, auditorum corda magna luce irradiant. Celestis namque illa conversatio boni doctoris, quam prædicant, dies est. Dicant ergo: [*Hodie reperietis eum.*] Eo namque die prædicator invenitur, quando non est minor vita, quàm fama: quando electorum voce laudatur, sed qui laudes audiunt, omne, quod audiunt, in ejus laudabili conversatione inveniunt, atque cognoscunt. Quò contra Phariseos increpans Dominus, ait: *Vae vobis Scribae, & Pharisei, qui similes estis sepulcris dealbatis, quæ foris videntur hominibus pulchra, intus autem plena sunt ossibus mortuorum.* Hinc iterum vanè gloriosos infidelibus comparat, dicens: *Quomodo potestis credere, gloriam ab hominibus accipientes?* In die quidem laudantur, qui ejusmodi sunt, sed eo die non reperiantur: quia qui eorum laudes audiunt, quasi candorem sepulcri à foris aspiciunt; sed cum laudatas virtutes querunt, intus peccatorum noctem

1. Pet. 4.

b

Mat. 5.

Mat. 23.

Eundem locum examinat B.

Aug. 2e

confessio

vitiis.

cap. 3.

Ioan. 5.

quasi tristitia atque putentia mortuorum ossa inven-
iunt. Dicant ergo, pro significanti vera gloria
iusti: [*Hodie reperietis eum.*] quia cum iusti lau-
dantur, in veritate conversationis habent, quid-
quid lucidum emicat de eis voce laudis. Et quia
tauti viri festina devotione quaerendi sunt, sequitur:

*Et ascenderunt in civitatem. Cumque illi
ambularent in medio urbis, apparuit Sa-
mucl, egrediens obviam eis, ut ascende-
ret in excelsum.*

Cum sanctorum virorum praeconia audimus, in
civitate ascendimus: quia illic eos quaerimus, ubi
descendunt, non ubi sunt. Sed, ut superius dixi,
praedicatorum locus, quem pro se habent, secreta
divinitatis contemplatio est: locus autem pro sub-
ditis, praedicatio. Aliquando vero plana, aliquan-
do alta loquuntur. Habent ergo communem locum
pro omnibus, habent sublimem specialemque pro
quibusdam, habent secretum pro se. Haec pimum
tria spiritualia loca signantur: quia Samuel egredi
dicitur, & apparere in medio urbis, & ascendere in
excelsum. Nam qui, ut appareret, egressus est, erat
ubi, antequam appareret, latuisset. Egrediuntur ergo
sacerdotes, quando a secreto meditationis ad
praedicandum veniunt. In civitate apparent, quan-
do planiora, id est, ad agendum, vel ad intelligen-
dum dicunt. In excelsum ascendunt, quando sapien-
tibus aut fortia praecipunt operis, aut revelant alta
mysterij. Ordinatus ergo ascensus noster ostenditur,
per hoc, quod Saul in civitate ascendere perhibetur.
Nam nobis pastorum nostrorum loca, in quibus ora-
re, aut secreta esse consueverunt, veneranda, non ad-
eunda sunt. Quod non solum exemplo, sed etiam
divina cohortatione cognoscere possumus. In Can-
tico quidem canticorum Sponsus denunciat, dicens:

*Obsecro vos filia Hierusalem, ne evigilare faciatis
dilectam, quousque ipsa velit. Mentis enim perfe-
ctorum sponsae sunt: quia dum secreto divini amoris
se velut in thalamo collocat, ibi per visionem
inveniunt, cui ineffabili amore junguntur. Cum
ergo Sponsa dormit in thalamo, conjungitur Sponso
: quia dum electa praedicatoris anima in secreta
contemplatione reconditur, quasi in sponsi thalamo
collocatur. Qui ergo hanc sulcat, sponso tollit:
quia nimirum requies electae animae non solum sua,
sed etiam delectatio sponsi est. Unde & per Prophe-
tam dicitur: *Gaudebit sponus super sponsam. Merito
ergo Hierusalem filias Sponsus adjurat: ut ab eis
Sponsa, quam diu dormire voluerit, non excitetur
: ne, dum illa surgit a quiete thalami, ipse
perfruitionem perdat amoris. Egressus ergo Samue-
lis expectetur: quia viri sancti in secreto sui silentij
venerandi sunt, inquietandi non sunt. In civitate
igitur ascendendum est: quia electus doctor in com-
muni loco doctrinae tanto lucro suis videtur, quanto
ut profit, exire cognoscitur. Quo in loco notan-
dum, quia de Samuele non dicitur: *Hodie ascendit
in civitate, sed, *hodie venit in civitatem*: de Saule
autem, & puero: non venerunt, sed *ascenderunt*,
dicitur. Ille enim velut per planum venit, iste velut
in alta conscendit. Quid aliud per hoc nobis osten-
ditur, nisi quia plana, quae loquuntur praedicato-
res, nobis plana non sunt? In civitate ergo non ve-
nimus, sed ascendimus, quando aut plana praedica-
tionis difficulter aspicimus, aut parva, quae praeci-
piuntur, cum labore portamus. Sed quia stare in civi-
tate, munitum esse est, idcirco ascendimus: quia
cum nos summi viri parva bona agere docent, ma-
lignorum spirituum consiliis acquiescere vehementer
prohibent. Et quia valde laboriosum est, omnia
tentamenta vincere, ad verba doctorum, quae
hoc nobis praecipunt, quasi per ascensus laborem
conamur pervenire. Sed quia scriptum est: *Quod
S. Greg. Tom. III.****

1sa. 62. b

1 Cor. 3. b

A unusquisque mercedem accipiet secundum suum la-
borem (quod nimirum non solum de aeterna retri-
butione accipitur, sed etiam de praesenti) omni-
potens Deus pro merito operis, electis suis tribuit
augmenta virtutis. Nam & Abraham filio non par-
centi dicitur: *Per memetipsum juravi: quia fecisti
rem hanc, & non pepercisti filio propter me: benedicam
tibi, & multiplicabo semen tuum.* Plerumque enim,
qui fideliter laborant, in faciendis iis, quae sciunt,
per divinam gratiam majora, quae agant, cognoscere
merentur. In quorum typo bene Saul in civitate
prius ascendere dicitur, in excelsum postea a Samue-
le ductus perhibetur. Verum obviam venire, est
per eandem viam venienti occurrere. Cum ergo a
sanctis praedicatoribus salutis viam discere volu-
mus, nobis quidem obviam veniunt, quando cum
verbo salutis, quod quaerimus, occurrunt. Quasi
enim eadem via veniunt, cum id nos docere festi-
nant, quod nos proposuimus discere. Hoc profecto
morale est omnium: si enim ea, quae spiritualiter
quibusdam competunt, indagamus, obviam veniti
quia ordinandum regem ad se venire praecognoscit.
Unde autem cognoscat, adjungitur:

Gen. 22. 0

*Dominus autem revelaverat auriculam Sa-
muclis ante unam diem, quam veniret
Saul, dicens: *Hac ipsa, quae nunc est,
hora, cras mittam ad te virum de terra
Benjamin, & unges eum ducem super po-
pulum meum Israel, & salvabit populum
meum de manu Philisthim.**

C Exiit ergo ei obviam, ut in excelsum ducat:
quia is, qui ad sanctae Ecclesiae regimen quaeritur,
& divino munere demonstrandus est, & ad subli-
mem conversationem vocandus. Auricula Samue-
lis, quia diminutive dicitur, quid designat, nisi
humilem intelligentiam doctoris spiritualis? Auri-
cula ergo revelatur a Domino, quando humilis
intelligentia praedicatoris a Spiritu sancto instrui-
tur: ut quae facturus est, audiat, & audita dispo-
nat. Sed subtiliter est intuendum quod dicitur:
[*Ante unam diem.*] Dies enim est vita iusti, Paulo at-
testante, qui ait: *Fuistis aliquando tenebra, nunc
autem lux in Domino.* Quando autem vita electi
ostenditur, dies latens revelatur. Nam homo videt
pretextum boni operis, Deus autem lucem cordis.

Ephes. 5.

D Quia ergo electi, & reprobi intentione cordis ab-
sconditi sunt, ante unam diem Dominus venien-
tem regem insinuat: quando per ejus gratiam san-
cti praedicatores agnoscunt in eis, qui promovendi
sunt, testimonium boni operis praecedere purita-
tem intentionis. Nulla enim est lux operis, quam
non praecedat rectitudo intentionis. Recte ergo an-
te unam diem rex ordinandus agnoscitur. Sed sub-
sequentem quidem diem non aspiciunt, nisi ex pra-
ecedente nascatur: ut diem ante diem, intentionem
ante operationem considerent, & a Deo missum in
luce sanctae operationis aspiciant, quem lucere per
propositum cordis divina gratia demonstrat. Et
quia eadem hora, qua promittitur, exhibetur: quid
dat intelligi, nisi quia perfectus debet esse, qui
eligitur, non solum corpore, sed mente? Nam
quando Deus loquitur sanctis viris, plena lux diei
est. Habet namque originem dies, habet & finem.
Juxta finem peccatorum arguit, dicens: *Adam ubi
es?* Et quia nec qui bona incipiunt, nec qui a
bono opere torpescunt, promovendi sunt, hora
perfectae locutionis praedicator mittitur, quando
talis exhibetur, qui plena fulgeat luce boni ope-
ris, & pleno resplendat fulgore veritatis. Qui
etiam vir de terra Benjamin venire describitur.
Vir quidem dicitur, pro recta fidei confessione. Ben-
jamin quidem dicitur filius dexterae. Quis ergo hic

S. Hiero. comm. lib. 3. ep. ad Ephes. cap. 5.

Gen. 3. 6

Mar.
nr. d

filius dextræ dicitur, quàm ille, de quo scriptum est: *Ascendit in celum, sedet ad dexteram Patris?* Terra ergo Benjamin sancta Ecclesia est. Quia ergo hæretici ab hac terra expulsi sunt, de terra Benjamin venit rex, quando non aliqua hæresi pollutus, sed fide catholicus sanctæ Ecclesiæ primatum suscipit. Qui viri præconio fruuntur, si fide firmus est, operatione fortis. Hic nimirum super populum Domini à dextera ungi præcipitur: quia exteriora sacramenta sacerdotibus illis profunt, qui eorumdem sacramentorum donis indigni non sunt. Vel sacerdotes unguuntur, quando per ordinantium se ministerium gratiarum spiritualium incrementa percipiunt. Unde et sequitur: *[Salvabit populum meum de manu Philisthim.]* Velut uncti salvare alios possunt: quia spirituales gratias abundantius perceperunt. Nam qui populum salvant, super populum uncti sunt: quia qui à Domino ad regendos alios ordinantur, spiritualia charismatum dona, quibus eis prodesse possunt, accipiunt: & eis, quos ordine præcedunt, meritis etiam superiores sunt. Et quia plerumque bonus pastor merito bonæ plebis eligitur, bene subiectum est:

Quia respexi populum meum.

Item quia magnis precibus à Domino bonus pastor querendus est, subditur:

Venit clamor eorum ad me.

Sed fortasse nonnulli moventur, quia contrarium videtur, quod hîc dicitur, & quod superius dicebatur. Ibi enim ait: *Non te abjecerunt, sed me, ne regnem super eos, iuxta omnia opera sua, quæ fecerunt à die, qua eduxi eos de terra Aegypti, usque in diem hanc.* Nunc verò dicit: *[Unget eum ducem super populum meum Israel, & salvabit populum meum de manu Philisthim: quia respexi populum meum: venit enim clamor eorum ad me.]* Superius quasi ab irato rex ordinari permittitur, nunc quasi à pio, & benigno ordinatur. Hujus etiam benignitatis verba quis non videat, quantum à sententia illa dissentiant, quæ eidem à Samuele illata fuit? *Quia, inquit, projecisti sermonem Domini, projecit te Dominus, ne sis rex.* Quod profectò celeriter solvimus, si ipsam verborum vim subtiliter intueamur. Nam omnia hæc divinæ benignitatis verba populi meritis adscribuntur: *[Salvabit populum meum, & respexi populum meum, & clamor eorum venit ad me.]* Pro illis ergo rex ordinari decernitur, quorum clamor exauditur. Nam etsi pro futura nequitia repellendus à regno erat Saul, tamen habebat in se, donec regnaret, unde populo sibi subdito prodesse potuisset. Futurus certe erat bello strenuus, mente elatus. Habituus erat unde sibi caderet, & unde aliis staret. Illud ergo unde prodesse subditis poterat, Dominus providens dicit: *[Salvabit populum meum de manu Philisthim, et venit clamor eorum ad me.]* Adhuc tamen valde contrarium videtur, ut ejus populi clamorem exaudire credatur, qui eum abjecisse reprehenditur. Ad quod respondendum est: quia erant in illo populo & reprobi, & electi. Ibi ergo abjecisse Dominum reprobi arguuntur, hîc electorum desideria ad omnipotentis Dei aures perveniunt. Quæ ex re, quid colligendum est, nisi quia sæpe electis bonum est, quoddam mali rectores ordinantur? Non ergo mirum est, si Deus quasi de abjectione sua irascitur, & regem ordinat: quia ipsa dignitas futuri regis & mala erat, & bona. Mala denique, quia superba: bona verò, quia in defensione subiectorum strenua. Quod totum, & in sancta Ecclesia nunc fieri cernimus: quia plerumque ille ejus primatum suscipit, qui verbo utilis est aliis, mente tumidus sibi. Prædicando virtutes, velut itando vitia destruit, sed alta de se sentiendo, cadit. Hic itaque prædicando populum Dei salvat, sed semetipsum tumendo

isupra
3, 6

infr. 15, f

præcipit. Quasi rex potens verbo populi Dei occultos adversarios atterit, sed elatione à regni sublimitate cadit. Non ergo pro se, sed solum pro populo rex constituitur: quando ille in sancta Ecclesia præesse permittitur, qui bona, quæ prædicat, superbiendo, aut nequiter vivendo, conculcat. Quo in loco notandum est, quia cum in sancta Ecclesia pastor eligitur, aliquando ordinatur pro se, & populo: aliquando nec pro populo, nec pro se: aliquando pro se, non pro populo: aliquando verò pro populo, non pro se. Pro se & populo, quando electus prædicator electis subditis datur: quia unde subiectorum multitudo ad æternam patriam ducitur, bono pastori meritorum dona cumulantur. Nec pro se, nec pro populo pastor datur: quando reproba plebs reprobam pastorem habere permittitur, cum sic ille præest, sic illi obediunt, ut ad æterna bona, nec ille, qui docet, nec illi, qui docentur, pervenire mereantur. De quibus per Oseam Dominus dicit: *Dabo eis reges in furore meo.* In furore etenim Dei rex datur, quando malis pejor præesse decernitur. Talis quippe pastor tunc datur, cum talis populus regendus suscipitur, qui pariter æternam pœnâ damnatur. Pro se, non pro populo pastor datur, quando bonus malis præponitur: sicut ad Ezechielem Dominus dicit: *Mitto ego te ad filios Israel, ad gentem apostaticam, quæ recessit à me.* Pro se quidem, non pro populo tunc pastor datur, quando etsi auditores suos electus prædicator convertere ad Deum non poterit, ipse tamen laboris sui æterna lucra non perdit. Pro populo autem, non pro se: quando bonis subditis pastor tribuitur, qui dona habeat, per quæ illis proficit, & sibi non proficit. Tales quidem erant, de quibus Dominus discipulis præcipit, dicens: *Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite.* Quasi dicat: *Quod utile pro vobis acceperunt, ab eis quasi vestrum tollite: & in eis quasi suum dimittite, quod non habent ad lucrum vestrum, sed ad interitum suum.* Saul ergo, abjecto Domino, eligitur, & tamen populum Domini de manu Philistinorum liberaturum perhibetur, quia omnipotens Deus sæpe suis bonis fidelibus per illos prælatos prodest, qui de officio ejusdem prælationis sibi non placeant. Sequitur:

Cumque respexisset Samuel Saul, Dominus ait: Ecce vir, quem dixeram tibi, iste dominabitur populo meo.

Hoc namque in sequenti die actum est, quod præcedenti Dominus repromissit, dicens: *Cras hæc eadem hora mittam ad te virum de terra Benjamin, & unget eum super populum meum Israel.* Aspicitur ergo in secundo die, qui primo promittitur: quia prædicatores sanctæ Ecclesiæ virtutes electorum in secreta eorum vita perquirunt. Hi enim, qui promovendi sunt, dum bona proferunt, aliquid magnum ex se repromittunt. Primo igitur die rex promittitur: quia magna electorum opera prædicatores aspiciunt, & quasi Domino loquente, intus agnoscunt, quos ordipare sanctæ Ecclesiæ rectores volunt. Aspicit ergo Samuel in sequenti die, quando prædicator eum, qui promovendus est, in magna luce conversationis videt. Et tunc quidem, quasi indicante Domino, ordinandum regem cognoscit: quia eum, qui in alta arce sanctitatis præeminet, præferre aliis dignum videt. Et quia, qui magni sunt meritis, pravi sunt per humilitatem, sequitur:

Accessit Saul ad Samuelem in medio porta. Indica, oro, mihi, inquiens, ubi est domus Videnitis.

Si in civitate tunc est prædicator, cum plana & communia loquitur, quæ intelliguntur, porta civitatis hujus quæ est, nisi humilitas? Nam divini verbi cognitio superbis absconditur, humilibus revelatur.

Of. 13, c
Idem
li. 25.
Moral.
2. 14.
Ec. 2.4

Mar.
23. a

Mat. 11. Unde & in Evangelio Patri loquitur, dicens: *Constitutor tibi Pater rex cali & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis.* Sapientes quidem superbos, & alta de se sentientes, parvulos verò dixit humiles. Quorum certè alia scriptura meminit, dicens: *Deus superbis resistit, humilibus dat gratiam.* Resistit namque superbis, ne æterna bona intelligant, sed parvulis gratiam dat, ut eadem bona æterna, ipso revelante, cognoscant. Electi ergo, quia ad spiritalem sententiam per humilitatem veniunt, ad audiendos prædicatores, quasi per portam vadunt. Electus etiam prædicator, quia spiritualia humiliter dicit, Samuel Sauli in eadem porta occurrit. Quasi enim ambo in porta sunt, quando eà, quæ electus prædicator loquitur, ab electo alio humiliter audiuntur. Sed qui noviter venerat, quem quærebat, invenerat, & ignorabat. Quare & idem Saul ad Samuelem dicit: [*Indica mihi, oro, ubi est domus Videntis.*] Hoc namque proprium magnorum virorum est, ut à minimis difficilè cognoscantur. Carne quidem despecti sunt, sed mente sublimes. Foris contemptibiles apparere appetunt, sed agere venerabilia non desistunt. Quia ergo valde proficere per eorum exempla appetunt, eos non solum in exterioribus, sed in intimis admirantur. Vident ergo in eis exterius, quod possit à carnalibus despici, sed & pariter attendunt, quod intus spiritualia viri magna admiratione debeant venerari. Quos dum famà sublimes audiunt, in altitudine suæ conversationis agnoscere concupiscunt. Secundum historiam ergo Saul Samuelem videbat, & non cognoscebat: ut quod in figura contingebat illis, nobis spiritualia designaret. Nam cum parvuli sumus, quasi videmus perfectos viros, dum eorum virtutes à referentibus audimus: sed quos videmus, non cognoscimus, quia per experientiam scire non possumus, quia hoc, quod auditu percipimus, in cordis oculis tenemus. Quando igitur ab eis conversationis ejus secreta ad imitandum requirimus, eos nimirum quasi de propria domo interrogamus. Domus namque eorum conversatio est. Hanc domum scire volebat discipulus Joannis, quando Dominum interrogavit, dicens: *Magister ubi habitas?* Qui nimirum, quia ad familiaritatem illius, quasi domesticus perducendus erat, audivit: *Veni, & vide.* Hanc domum visam *Joan. 1. f.* Philippus non cognoscebat, cui dicit: *Tanto tempore vobiscum sum & non cognovistis me: Philippe, qui videt me, videt & Patrem meum.* De Domino etiam scriptum est, quia loquebatur Moyse sicut cum amico suo: sed idem Moyses videns, & non cognoscens, interrogabat, dicens: *Si inveni gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam.* Spiritualis autem conversatio sanctorum, quia non nisi devotis, ac supplicibus panditur, domum Samuelis Saul indicari sibi similiter deprecatur. Sancti etiam prædicatores cum de se magna audiunt, per humilitatem se dejiciunt, non inflant. Sciunt se peccatis magna, quæ imitentur, ostendere: sciunt inter magna, quæ ostendunt magni, per jactantiam non apparere. Quare & subditur:

Et respondit Samuel Saul dicens: Ego sum Videns. Sed ascende ante me in excelsum hodie, ut comedas mecum, & dimittam te mane.

Quid est dicere: [*Ego sum Videns.*] nisi se, sicut in oculis videbatur, humilem demonstrare? Quasi dicat: Tu in æstimatione tua magnum habes, quem quæris, sed parvus est ille, quem vides. Hoc namque in verbo, *Videns*, non prædicatur, sed ego. Quasi dicat: Videns ille, sed, ego: non quod æstimas, sed quod cernis. Sed qui humiliter se novit, novit dare dona non humilis, sed sublimis. Quare

A & in excelsum ante se ascendere eum, ut secum comedat, præcipit. In excelsum ascendit, qui ad scienda altiora mentem erigit. In excelsum quidem ascendere, est cor ad altiora intelligenda præparare. Unde & Petrus in monte assumitur, ut gloriam transformati Redemptoris videre mereatur. In illo etenim ascensu montis, sublimis præparatio mentis exprimitur: quia alta videre non poterit, qui per intentionem animum in sublimibus non ponit. Quia ergo sublimia præparati meliùs intelligimus, ante Samuelem Saul in excelsum ascendere jubetur. Quasi enim ante prædicatorem in excelsum ascendimus, quando nos priùs ad alta scienda animum intendimus, & ipsi nobis ea, ad quæ intendimus, postmodum loquuntur. Quid verò est, quod ait: [*Ut comedas mecum hodie?*] Sed quando prædicatores sancti cælestia loquuntur, electorum suorum auditorum corda reficiunt: restant etenim veritate, quia cibus animæ est verbum Dei, *Non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Panis namque alimentum corporis est, verbum mentis. Qui verò corpus sine mente reficiunt, mente mortui sunt, carne vivi. Quare & de delicata vidua Paulus ait: *Vivens mortua est.* Nam per ciborum delicias non moretur vidua, si animam verbi Dei cibo fatiaret, cum ipse Paulus dicat: Nihil esse immundum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sed vivens vidua moritur, quando cibo corpus nutrit, animam fame inferticit. In solo ergo pane homo non vivit: quia cum ex anima & corpore confectus homo, sicut aliter per corpus vivit, ita & necesse est ut alimentis diversis singula nutriantur. Ut comedamus itaque cum Propheta ascendimus, quando ad alta divini verbi mentem erigimus, ut ejus cælesti sapore per devotionem satiémur. Et quia ipsi prædicatores valde amant cælestia, quæ loquuntur, quasi simul comedimus, cum devotè illi loquendo proferunt, quod nos devotè audiendo, in ventre animæ locamus. Simul enim comedimus: quia verbum Dei pariter audimus. Prædicatoribus namque Veritas dicit: *Non vos estis, qui loquimini, sed spiritus Patris vestri, qui loquitur in vobis.* Quod & Paulus probat, cum suos auditores interrogat, dicens: *An experimentum quaritis ejus, qui in me habitat Christus?* Quia ergo in sanctis prædicatoribus Christus, & ejus spiritus loquitur, ipsi prædicatores tantò clariùs loquentem audiunt, tantò ei viciniore sunt, cujus sedes esse merentur. Tantò ergo plenius de verbi alimento poterunt refici, tantò jam intra se habent cellam refectiois. Amici etenim sponsi sunt, & stant, & gaudio gaudent propter vocem sponsi. Cum ergo divina loquuntur sancti prædicatores, audiunt: sed quia certà experientiã norunt, quando in eis loquitur spiritus, audiunt se, sed non in se, quia & ipsi loquuntur, sed in se locuti, loquentem alium venerantur. In eo igitur, quod audiunt & loquuntur, & reficiunt, & reficiuntur. Reficiunt quidem auditores, dum verbum proferunt voce sua: reficiuntur ipsi, dum verbum, quod proferunt, profertur eis revelatione divina. Ipsi tamen devotius saturantur, qui in locutione spiritus, mentis delicias experti sunt. An non experientia loquentis spiritus est, inconsultos & impræmeditados secernere, subitoque consultos, & paratos esse? Scire, quæ nescierant: habere, quæ non habuerant: torporem mentis amittere, repente mira devotione fervere: plenitudine scientiæ statim & in momento mirabiliter repleri, mira verbi facundiã intellecta proferre? Habent ergo electi prædicatores experientiam spiritus in se loquentis, in repentina revelatione veritatis: habent subito ardorem charitatis, habent in plenitudine scientiæ, habent in facundissima verbi prædicatione. Nam & subito instruantur, & repente fervescunt, & in momento replentur, & mirabili eloquij potestate ditantur. De illa namque

repentina experientia Dominus dicit: *Dabitur vobis in illa hora, quid loquamini.* De illo autem subitaneo fervore charitatis Cleophas dicit: *Nonne cor nostrum ardens erat in via, dum loqueretur. & aperiret nobis scripturas?* De repletionis quoque & facultatis experientia Lucas meminit, dicens: *Factus est repente de caelo sonus tanquam adveniens spiritus vehementis. & replevit totam domum, ubi erant sedentes.* In eodem quippe spiritu repleti & locuti sunt, ut hoc, quod asserimus, designarent: quia videlicet loquendo, alios pascunt, qui de eo, quod dicunt, audiendo pascuntur. Et quia sonum vehementis spiritus ardorem, sive locutionem, aut repletionem cognoscunt, tantò dulcius in donis spiritualibus epulantur, quanto ad ejus recubitum dignius assumpti sunt. Dicit ergo: [*Ascende, ut comedas mecum hodie;*] quia bonus doctor, dum dulciter, quæ dicit, in devotionem mentis accipit; se, & eos, qui audiunt, simul pascit. Quò contrà doctores reprobi, quia quæ dicunt, non amant, cum alios verbo pascunt, jejulant. Nam cum animæ refectionem verbum Dei esse Dominus dixerit, verbum verò Dei in mente plena sit eruditio, plena devotio, verbo Dei non pascuntur, qui devotè, quod loquuntur, non audiunt. Apostolus quidem, quasi jam illa verbi dulcedine repletus, ait: *De plenitudine ejus omnes accepimus.* Alia quidem est plenitudo verbi, alia libri. De plenitudine quidem verbi accipere non nisi electi possunt, de plenitudine verò scripturæ possunt & reprobi. Liber namque beati Joannis Apostoli, & liber beati Pauli Apostoli plenitudines quidem sunt, quæ de eis habentur. Eorum nimirum verba Paulus sive Joannes scripsit, sed quod quisque scripsit, loquens in eis verbum inspiravit. Qui ergo verbum scripturæ accipit, non in amore, sed in scientia, de plenitudine accipit, non verbi, sed libri. Et quia rem mortuam accipit, in ejus ipse acceptance non vivit. Sed quid dico scripturam mortuam? Non est mortua tantum, sed interficiens. Nam scriptum est: *Littera occidit, spiritus autem vivificat.* Hoc quidem facit omnis divina littera. Nam littera corpus est, hujus verò corporis vita spiritus. Vivificatum quippe, & vivificans corpus accipit, qui litteram legit, & in amorem intelligentiæ mentem reficit. Reprobi ergo, qui scripturas rimantur, quas non amant, qui audacter foris loquuntur, cujus saporem intus non intelligunt: dum refectionem scripturarum, quas exponunt, alij devota mente percipiunt, quasi de eo, quod ipsi dant, alij saturantur, non ipsi. Dicit ergo Samuel: [*Ascende, ut comedas mecum hodie;*] quia ex eo, quod subditis de verbo electi doctores tribuunt, & pariter audiunt, & pariter saturantur. Ecce enim in eodem ipso verbo, quod dicimus, demonstratur. Nam quis dubitat, quòd hanc scripturam, quam exponimus, Samuel scripserit? Et tamen ipse, qui scripsit, hæc dicit: [*Respondit Samuel:*] ut profectò ostenderet, quia quod ipse scribebat, alius impartiebatur. Quia ergo Spiritus sanctus, qui per eum loquitur, per eum de eo dicit: Respondit Samuel Sauli: [*Ascende ante me in excelsum, ut comedas mecum hodie.*] Hoc dicit, quod audit: & simul audit, & dicit. Dum ergo magna veneratione amoris audit, & loquitur prædicator electus: magna devotione auditores boni, quæ dicuntur, excipiunt: Saul & Samuel pariter in excelso comedere dicuntur. Item quia prædicatores auditoribus in ejusdem verbi refectione digniores atque ferventiores sunt: non Samuel cum Saule, sed Saul cum Samuele comesturus asseritur. Sed & quia tam splendida mentis eruditio, in magna luce spiritualis vitæ est, non dicit: Ut comedas mecum hæc nocte: sed *hodie.* Quem etiam manè dimittit. Manè dicit initium diei sequentis. Sequens verò dies, est serena lux sanctæ conversationis. Dicit ergo:

A *Dimittam te manè.*

Manè quidem ab excelso dimittitur, qui cum ad altioris scientiæ lumen proficit, in magna luce boni operis se proponit immorari. Vel manè dimittitur, qui verbum magnæ scientiæ, quod prædicatoris ore didicit, prædicare aliis intendit. Quando enim bona proponimus, quasi manè in initio diei sumus: quia boni claritatem jam aspicere cepimus, quam sequamur. Sed hoc manè in plenum diem crescit, quando is, qui magna bona agere, aut alta æternitatis gaudia prædicare proposuit, id, quod proposuit, in magna exhibet luce virtutis. Manè ergo Saul ab excelso dimittitur: quia auditores prædicatorum bonorum, quod ab eis sublimè audiunt, exercere sublimiter non morantur. Sed electi viri bona, quæ habent, & abscondere, & manifestare sciunt. Abscondunt quippe, ne per elationem pereant, sed ne infructuosa remaneant, manifestant. Dum absconderunt, tunc custodiunt: sed dum manifestant, proferunt fructum. Nam sequitur:

Et omnia, quæ sunt in animo tuo indicabo tibi, & de asinis, quas perdidisti nudius tertius, ne sollicitus sis, quia inventæ sunt.

Cælate se quidem prædicatores qualiter studeant, superius in verbo Samuelis ostenditur, ubi dicitur: *Ego sum Videns.* Nunc autem quia dicit: [*Omnia, quæ sunt in animo tuo, indicabo tibi:*] quid aliud tenemus, nisi quia sæpe viri sancti virtutes, quas habent, & abscondunt, & proferunt? Sed, ut dixi, abscondunt, ne in magnis virtutibus magni videantur: proferunt eas, ut electi imitentur. Verbo itaque sapientiæ, aut prophetiæ spiritu se pollere asserunt; non ut venerentur, sed ut audiantur. Quare & Psalmista verbi gratiam se habere insinuans, ait: *Super omnes docentes me intellexi.* Certus ergo de peritia spiritus, confiderent nos invitatur, dicens: *Venite filij, audite me, ut timeam Dominum docebo vos.* Propheta namque se affirmabat Michæas, cum diceret: *Vinam non essent vir habens spiritum, & mendacium potius loquerer.* Hinc Helisæus de Naaman Syro dicit: *Veniat ad me, & sciat Prophetam esse in Israel.* Hinc Paulus ait: *Hebraei sunt, & ego: semen Abrahæ sunt, & ego: ministri Christi sunt, & ego: ut minus sapiens dico, plus ego.* Econtra autem Amos dicit: *Non sum propheta, sed armentarius velligans sycomoros.* Hinc etiam Paulus cum se vult abscondere ad custodiam, dicit: *Non sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum Ecclesiam Dei.* Hinc interrogatus Joannes Baptista ait: *Non sum propheta.* Non erat quippe ad elationem, sed erat propheta & plusquam propheta ad ministerium. Samuel ergo, ut se custodiat, ait: [*Ego sum Videns:*] & ut se ad lucrum exhibeat, dicit: [*Omnia indicabo tibi.*] Quod si aliquis vult, eodem modo intelligere potest: quia cum dicit: [*Ego sum Videns,*] si videntem se asserit, ad hoc dicit ut bonum, quod habet, cum electis communice. Ut ergo quod asserit, probet, subsequenter adjungit: [*Omnia indicabo tibi.*] Quod sanctæ Ecclesiæ doctores agunt: quia dum virtutes mentium intuentur, & vitia; & mederi vitiiis, & promovere virtutes evidenter sciunt. Omnia ergo, quæ sunt in corde, indicat, quando virtutis viam, quam bonus auditor cupit tenere, ipse documento manifestat eruditionis dignatur exponere. Quòd si magnus est, & bona non solum agere, sed etiam prædicare disposuit. Omnia, quæ sunt in ejus corde prædicatores, indicant: quando eorum mentibus aperiant, quidquid cupiunt de doctrina. Quia verò ei, cui loquitur, eum significat, qui ad lucra prædicationis innititur, subdit, atque ait: [*Et de asinis,*

Mat. 10
d
Luc. 24.
c

Act. 2. a

Joan. 1. b

2. Cor. 3.
b

Psal. 118

Ps. 3. b

Mich. 2.

4. Reg. 5.

2. Cor. 11.

Amos 7.

1. Cor. 15.

Joan. 1. b

quas perdidisti nudius tertius, ne sollicitus sis, quia in-
 venta sunt.] Hoc superius in persona Saül, qualiter
 rudibus prædicatoribus conveniat, expositum est.
 Afinas quippe perdidit, qui peccatores, quibus ver-
 bum vitæ præbuit, ad penitentiam nequaquam
 traxit. Inveniret quidem, si ij qui se in nocte præ-
 vitatis absconderant, ad lucem justitiæ redirent, in
 qua viri inventi potuissent. Cur ergo dicit: [In-
 venta sunt,] nisi, quia sæpè in eis summi viri salutis
 bonum facile inveniri posse considerant, de quorum
 vita ineruditi desperant? Nam & periti Medici cor-
 porum, illos sæpè curare præsumunt, de quorum
 salute imperiti præsumere non possunt. Sic nimirum
 & ab eruditis doctoribus sæpè ad penitentiam, &
 * satisfactionem peccatores trahuntur, qui trahi ab
 ineruditis rudibus nequiverunt. Quia igitur tam præ-
 dicatione quam exemplo perfectorum illi ad Domi-
 num penitendo redeunt, qui converti per aliorum
 ministerium nequiverunt; benè Samuël inventas afi-
 nas dicit, quas Saül invenire non potuit. Post etiam
 hoc dictum pro profectu ordinandi rectoris intelli-
 gi. Quasi dicat: Dum eruditione & vita proficis, il-
 los etiam lucrari Domino poteris, quos nondum
 potuisti. Tam certa quidem virtus perfectionis est,
 ut fructus ejus, qui nondum constant in re, con-
 sent in spei certitudine. Et quia his verbis ad per-
 fectos labores sanctæ prædicationis invitatur,
 quæ mercedis lucra expectare debeat, exponit, di-
 cens:

Et cui erunt quæque optima Israël, nonne tibi,
 & omni domui patris tui?

Israël, qui dicitur, videns Deum, quem rectius hoc
 loco significat, quam æternorum civium illam bea-
 tam societatem, qui ex labore vitæ hujus, ad æter-
 nam omnipotentis Dei visionem pervenerunt? Quæ
 ergo sunt Israël optima, nisi æternæ retributionis do-
 na? Paulus quidem dicit: *Vnusquisque mercedem ac-
 cipiet secundum laborem suum.* Hinc item dicit: *Alia
 est gloria solis, alia lune, & stellarum. Stella enim
 differt à stella in claritate.* Omnium ergo fidelium
 retributiones, & præmia, bona sunt Israël. Quia verò
 electorum prædicatorum merces summa est, eo-
 rum sunt optima Israël. De his quippe Israël's opti-
 mis Dominus fideli servo suo repromittit, dicens:
Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum.
 Qui enim non in omnibus, sed super omnia consti-
 tuatur, non tantum bona Israël, sed etiam optima
 habere declarat. Dicit ergo Samuël: [*Cui erunt
 quæque optima Israël, nonne tibi & omni domui patris
 tui?*] Quasi dicat: Et si magnus est labor prædica-
 tionis, tantò devotius ferri debet, quantò majora lu-
 cra mercedis habet. Sollicita ergo mente doctor sanctæ
 Ecclesiæ pensare debet: quia Israël non bona
 tantum, sed etiam optima ejus sunt, ut majora &
 excellentiora agat semper, qui tam summa, & opti-
 ma expectat. Eadem quippe summa, non summo
 ordini debentur, sed summo labori. Nam & Do-
 ctor egregius non dixit: *Vnusquisque mercedem acci-
 piet juxta suam dignitatem, sed, juxta laborem.* Cùm
 ergo prædicatorum æternæ vitæ optima referuntur,
 magnus eis in hac vita labor injungitur: quia nimi-
 rum meliora ceteris habere non prævaler, qui me-
 lior esse non studet. Et quia hoc omnium prædicato-
 rum sanctæ Ecclesiæ commune est, non solum Saül,
 sed omni domui patris sui Israël optima esse referun-
 tur. Quasi enim ex patre filij nascuntur, quando in
 ordinem prædicatorum noviter alij alijs, eadem nobi-
 litate sanctitatis splendidi subrogantur. Domus
 quoque prædicatoris est spiritualis ejus conversatio.
 Omni ergo domui patris ejus Israël optima sunt:
 quia ubicumque sacerdotalis conversatio est, illa ni-
 mirum est, & tam summa est, ut ex celsitudine me-
 riti, in æterna vita sua sint optima retributionis. In
 hoc ergo se subtiliter prædicatores aspiciant: quia

* al. ad
 penitenti-
 æ satisfac-
 tionem.

1. Cor.
 3. b
 1. Cor. 15.
 g

Mat.
 24. g

1. Cor. 3. b

non solum sibi, sed omni domui ejus optima erunt
 Israël: quia si de domo exeunt, optima non habe-
 bunt. Nam si solum prædicationis sublimitatem ten-
 ent, optima non habebunt: quia altitudinem vitæ
 non tenent. Sed electus quisque, dum de se magna
 audit, infirma sua ad memoriam ducit, ut se ab elatione
 custodiat, ne bona, quæ habet, amittat. Unde &
 subditur:

Respondens Saul, ait: Numquid non filius
 Gemini ego sum de minima tribu Israël,
 & cognatio mea novissima inter omnes
 familias de tribu Benjamin? Quare ergo
 locutus es mihi sermonem istum?

Quasi dicat: Quare mihi tam magna adscribis,
 B cùm sim nihil? Gemini quippe filius est, qui negli-
 gentes imitatur in cura sui, & in exemplo proximi.
 Geminus quippe est, quia dum curam sui negligit,
 exempla boni operis alijs non impendit. Qui ergo
 tales imitatur, filius Gemini dicitur. Qui de mini-
 ma tribu Israël esse dicitur: quia ultimus ordo sanctæ
 Ecclesiæ converforum peccatorum est. Meritò igitur,
 qui peccatorem se esse fateatur, de minima tribu Is-
 rael esse dicitur. Cujus etiam cognatio novissima in-
 ter alias esse perhibetur: quia juxta Veritatis vocem:
Qui minimum mandatum solvit, minimus est in regno Mat. 5. e
calorum. Benjamin quippe dicitur filius dexteræ.
 Qua profecto appellatione sanctæ Ecclesiæ pop-
 ulus designatur: qui dum in fide Redemptoris
 nascitur, per bona opera ad cælestis patriæ bona
 præparatur. Dextera quidem Dei illa æterna vitæ
 fortitudo est. Cognationes tribus Benjamin, sunt
 diversæ conversationes electorum. Nam velut ab
 uno generationis principio diversæ cognationes ve-
 niunt: quando ab una origine orthodoxæ fidei, con-
 versationes fidelium plures oriuntur. Sancti ergo
 viri, cùm se per humilitatem dejiciunt, quia pecca-
 tores se esse fatentur, & tamen rectè in Deum cre-
 dere, quasi se & Gemini filios asserunt, & de no-
 vissima Israël cognatione. Sed quia quantò plus se
 humiliant, juxta Veritatis vocem, amplius exal-
 tantur, sequitur:

Assumens itaque Samuel Saül, & puerum
 ejus, introduxit eos in triclinium, & de-
 dit eis locum in capite eorum, qui fuerant
 invitati.

Samuel Saul assumit, quando prædicator sanctæ
 Ecclesiæ electo auditori suæ alta prædicationis aper-
 rit. Assumitur quippe subditus, quando per verbum
 doctoris in cognitionem cælestium elevatur. Et quia
 non carnali intentione spiritualia scire appetit, non
 solum ipsum Saul, sed etiam ejus assumpsit pue-
 rum. Quasi enim sine puero in imis remanserit, qui
 dicebat: *Cor meum dereliquit me.* Cor quippe nostrum
 nos derelinquit, quando sic à concupiscentiis car-
 nalibus vincimur, ut intentionem cordis in terrenis,
 & carnalibus, atque corporeis, & non in cælesti-
 bus, & spiritualibus ponimus. Hunc puerum per-
 ditum invenerat, qui dicebat: *Invenit servus tuus*
cor suum. Cor quippe nostrum invenimus, quando
 per intentionem cordis spiritualia quærimus; quando
 hanc à terrenis avellimus, ut ad cælestia dirigamus.
 Electus ergo prædicator iis, qui adhuc carnales sunt,
 nec fortia imperat, nec spiritualia manifestat. Nam &
 Paulus Corinthiis dicit: *Non potui vobis loqui tam-
 quam spiritualibus, sed quasi carnalibus, tamquam
 parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam.*
 Quasi his verbis dicat: Idcirco vos ad excelsum non
 duxi, quia spiritualement sensum vobiscum, velut Saul
 puerum, non habebatis. Quare & causam insinuans,
 ait: *Adhuc enim estis carnales.* Benè ergo Samuel
 Saul, & puerum assumpsisse dicitur: quia doctores
 sanctæ Ecclesiæ illis fortia imperant, illis alta mani-
 festant, quos spirituales esse considerant. Qui etiam

Luc. 14.
 b
 Mat. 23.
 b

1. Cor. 3. b

2. Reg.
 7. d

1. Cor. 3. a

S.
 REG
 III
 13m3

in triclinium introducuntur: quia eis charitatis latitudo monstratur. Velut enim in triclinio ponitur, qui per id, quod altum didicit, moratur in latitudine charitatis. Vel certe introitus noster ad triclinium, amor est: triclinium, pulchritudo est spiritualis vitæ. Unde Joannes dicit: *Qui non diligit, manet in morte.* Si enim, qui non diligit, manet in morte, ille, qui diligit, in vita manet. In triclinium ergo introducimur, quando in affectum supernæ conversationis surgimus per affectum charitatis. In hac nimirum mansionis latitudine superiorem locum sancti prædicatores obtinent, quia beatus Joannes Evangelista dicit: *Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor, & super sedes viginti quatuor seniores.* Seniores quippe sancti sunt prædicatores maturi sensu, moribus graves, qui thronum Dei juxta positos sedibus ambiunt: quia qui præ ceteris conditorem diligunt, per altissimam conversationem ei viciniorum requiescunt. Bene itaque Saul cum puero suo locum in capite eorum, qui invitati fuerant, sortitur: quia in eis eligendorum pastorum typus ostenditur. In capite quidem rector statuitur, quando per vim magni amoris supernæ vitæ singulariter propositum accipit, cum fidem catholicam cum ceteris communem tenet, sed præ ceteris virtutem sublimem. Unde & sequitur:

Erant enim quasi triginta viri.

Ter decem triginta sunt. Ternarius verò numerus fidem sanctæ & individuae Trinitatis insinuat. Denarius verò per decem præcepta legis, boni operis perfectionem designat. Tricenarius ergo numerus eos designat, qui eam fidem tenent, quæ per dilectionem operatur. In horum capite Saul ponitur, quando per divinam gratiam is, qui futurus est pastor Ecclesiæ, sublimior fit merito, quibus debet esse superior dignitate. Hunc sublimem locum Samuel tribuit: quia qui tantam vitam meretur celsitudinem, ad eam majorum proficit institutione. Cui nimirum quia jam magna, quæ agat, & non minima demonstrantur, subditur:

Dixit Samuel coco: Da partem, quam dedi tibi, & præcepi, ut reponeres seorsum apud te. Tulit ergo cocus armum, & posuit ante Saul. Dixitque Samuel: Ecce quod remansit, pone ante te, & comede: quia de industria servatum est tibi, quando populum vocavi: & comedit Saul cum Samuele in die illa.

Quid in armo pectoris, nisi fortitudo signatur actionis? Quæ à Samuele coco tribuitur, quando à summis prædicatoribus minoribus demonstratur. Coci etenim sacerdotes sunt: quia dum electis fidelibus in fervore spiritus loquuntur, cibos mentis, velut per ignem coquunt. Sed pars, quæ datur, postea seorsum dicitur: quia fortitudo boni operis in prædicatore debet esse singularis. Quam ante Saul ponit, quando ordinandum pastorem sanctæ Ecclesiæ, quantæ fortitudinis esse debet, considerare præcipit. Sed & de eo, quod cocus apposuit, Samuel Saul dicit: [*Ecce quod remansit, pone ante te.*] Remansit quidem, quia non omnia nostra Christus explevit, per crucem quidem suam omnes redemit, sed remansit, ut qui redimi & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Hoc profectò residuum viderat, qui dicebat: *Si compatimur, & conregnabimus.* Quasi dicit: Quod explevit Christus, non valet, nisi ei, qui id, quod remansit, adimplet. Hinc beatus Petrus apostolus dicit: *Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia eius.* Hinc Paulus ait: *Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi, in corpore meo.* Sed notandum: quia armum

1. Joann.
3. 6

Apoc. 4. 6

1. Tim.
5. c

ante Saul cocus posuit, & tamen Samuel Saul præcipit, ut ante se eum ponere debeat. Quid est hoc? Sed ponere ante discumbentes dapifer in mensa ferculum solet: quod dum is, qui discumbit, trahit ad se, illud ponit ante se viciniorum. quod paulò longius erat ante se. Cocus ergo ponit armum ante Saul, Samuel Saul præcipit, ut ponat ante se: quia hoc quod novo prædicatori injungitur de fortitudine boni operis, velut ad se propius debet trahere per studium considerationis. Quod etiam postquam ad se traxerit, comedit: quia diu consideratum agere disponit. Armum quippe manducare est, quod exteriori de forti actione præcipitur, per propositum in mente recondere. Quasi enim armum ante se ponere; & manducare electo cuique suadebat, qui dicebat: *Si sederis ad mensam potentis, sapienter attende, quæ apponuntur tibi: quia similia oportet te preparare.* In mensa quippe potentis virtutem armi designavit. Et dum dixit: *Sapienter attende, quæ apponuntur tibi:* armum ante se eum, cui dixit, ponere docuit. Sed manducare eum debere insinuavit, quia dixit: *Similia oportet te preparare.* Similia enim præparando manducamus: quia dum fortia, quæ audimus, proponimus agere, velut comedentes, in cordis ventre reponimus cibos vitæ. Sed ipsis summis doctoribus vas electionis sub unius discipuli eruditione imperat, dicens: *Manum cibus nemini imponas.* Quia enim magna retractatione consilij eligendi sunt, qui in culmine sublimentur, aptè subjectum est: *Quia de industria servatum est tibi, quando populum vocavi.* Quasi dicat: Pone ante te, quod antequam apponeretur, ego posui ante me: considera, quod ego consideravi. De industria quippe pars armu servatur: quia fortissima prædicatoris actio illi benè committitur, qui à summis viris magna consideratione dignus tanto ministerio judicatur. Ita verò pars tunc servata est de industria, quando populus vocatur: quia cum ad suscipiendum prædicationis ministerium subditi fideles veniunt, bonis prædicatoribus non infirmis infirma, sed fortibus fortia inunguntur. Sed qui bene proficiunt, in sublimi sua conversatione ante omnia tenere student bonum obedientia. Bene itaque subjunctum est: *Et comedit Saul cum Samuele in die illa.* Ut jam dixi, promovendo doctori comedere, est, hoc, quod sibi de virtute præcipitur, se ad faciendum preparare. Bene autem cum Samuele comedit dicitur: quia cum is, qui noviter veniunt, magna agere proponunt, in virtute boni operis summi viri ferventiores sunt. Potest etiam in ista comestione illa signari, de qua superius reprobavit, dicens: [*Ascende ante me, ut comedas mecum hodie.*] Saul ergo cum Samuele comedit: quia cum intus prædicator celestem verbi Dei suavitate audit, quod, loquente ipso, subditi foris audiunt, de divina refectione utique satiantur. Sequitur:

Et descenderunt de excelso in oppidum, & locutus est Samuel cum Saul in solario.

Quicumque ad celsitudinem curæ pastoralis assumitur, in eadem ordinis sui sublimitate habere debet & vitæ propriæ altitudinem, & alienæ infirmitatis compassionem. Ascendat ergo Saul cum Samuele, descendat in oppidum. Sciat rector, quæ agat alta: sciat, quæ disponat, communia. Dicit cum Paulo: *Nostra conversatio in calis est:* dicat nobiscum: *Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? video aliam legem contradicentem legi mentis meæ, & captivum me ducentem in lege peccati.* In excelso est rector, cum sapientiam loquitur inter perfectos. Carnalia quando disponit, descendit in oppidum, dicens: *Propter fornicationem uniusquisque uxorem habeat, & unaqueque virum: uxori vir debitum reddat, uxor viro similiter.* In excelso est, quando dicit: *Nulla creatura poterit nos separare à charitate Christi.* In oppidum verò descendit: quia loquens,

2. Tim.

22. b

1. pet. 2.

d

Col. 1. d

1. Cor. 7.

Rom. 8. f

1. Cor.
9. d.

quens, ait: *Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos A*
lucrifaciam: omnia omnibus factus sum, ut omnes
facerem saluos. Samuel ergo Saül ad excelsum tulit,
& in oppidum deposuit: quia summi viri cum sanctæ
Ecclesiæ culmen ordinant, illos, quos in eodem cul-
mine ponunt, docent sublimiter vivere, plana præ-
dicare, sibi esse rigidos, sed subditis temperatos: sic
attendere propriæ salutis, ut cum infirmis possint in-
firmari: infirmari dixerim per affectum mentis, non
per languorem internæ agritudinis. Nam si per men-
tis languorem doctor jacet, curare ægros, & jacen-
tes erigere non potest. Bene ergo cum Samuele Saül
in oppidum descendisse, & in solario locuti esse refe-
runtur. Oppidum quippe in plano est, solarium ve-
rò in alto. Ad excelsum quoque solarium planum est,
ad oppidum non planum, sed altum. Sic nimirum
electi prædicatores, quando minoribus membris B
compatiuntur, quasi excelsum deserunt: sed in
oppidum descendentes in solario sunt; quia ab alto
quidem veniunt, sed infirmitatem subditorum mi-
serando & consulendo, non agendo & infirmando
assumunt. Infirmis namque compatientes, uxorem
ducere præcipiunt, nec tamen ipsi infirmando uxo-
rem ducunt. In oppidum ergo descendentes, in so-
lario sunt: quia etsi plana jubent, in se ipsi infirma
non retinent. Quia verò non esse in solario, sed lo-
qui cum Saül Samuel dicitur, hoc profectò signifi-
cat, quia futurus doctor doceri debet sic infirmis
subditis compati, ut ipse tamen teneat alta conver-
sationis. Et quia ad hæc agenda multa consideratio-
ne novus prædicator indiget, stravisse sibi Saül, &
dormisse perhibetur. Dormire in solario novo præ-
dicatori, est in subtilissima consideratione disponere,
qualiter subditorum onera debeat portare. Nam si
ad sæculi intentionem vigilat, hoc profectò agit,
ut tantæ discretionis bonum in intimis non requi-
rat. Dormire igitur debet, ut sæcularia nulla cogi-
ter: quia spiritualia disponere oppressus sæcularibus
nunquam potest. Sed & dormire non poterit, qui
sibi non sternit: quia nimirum si bonorum exempla,
sive dicta non cogitat, impossibile est, ut ab exte-
rioribus requiescat. Velut mollia quidem nobis sub-
jicimus, quando electorum doctrinam, aut vitam
cogitamus. In eisdem quoque stramentis dormi-
mus: quia quiescere tunc bene consideratione pos-
sumus, quando in rebus spiritualibus occupamur.
Dicit ergo:

Quia stravit sibi Saul, & dormivit.

Ut electæ menti insinuet: quia si negligenter ad ex-
teriora se occupat, intimæ quietis gratiam non ac-
quirat. Sed qui spiritualia bene vult considerando
disponere, donec ea intus perfectè ordinet, ad ea
quæ foris sunt, evigilare non debet. Aptè ergo sub-
jungitur:

*Cumque mane surrexissent, & jam dilucesce-
ret, vocavit Samuel Saul in solario, di-
cens: Surge, & dimittam te.*

Mane quidem lucefcit, quando quietæ menti ver-
ritatis splendor se aperit. Humana etenim mens per
ignorantiam tenebrosa, & per illustrationem verita-
tis lucida fit. Ignorans ergo in nocte est, cum illu-
stratur in die. Mane autem surgit, qui dormit no-
cte: quando ad agenda se erigit ea, quæ per consi-
derationem ordinavit. Et quia ordinandi regis ne-
gotium tractabatur, ambo surrexisse perhibentur.
Surgit quidem summus prædicator, ut auditorem
suum ad ministerium ejusdem prædicationis ordinet.
Surgit, qui ordinandus est, ut tam sublimem ordi-
nem imo cordis affectu recipiendum esse non speret.
Pariter quidem surgunt: quia sublime officium da-
tur, sublime recipitur. Quo in loco est aliud notan-
dum: quia ambo prius surrexerunt, deinde Samuel
Saül vocavit, dicens: [*Surge, & dimittam te.*] Sed
S. Greg. Tom. III.

ad historiam si ambo surrexerunt, à somno Saül,
quia confurgere præcipitur, ad opus præparari ad-
monetur. Quia verò tam summi sacerdotes, quam
ille, qui ad ordinem prædicationis assumitur, tanti
ministerij onus attentè considerant, quasi pariter
dormiunt, pariter surgunt. Sed qui noviter ordi-
nandus est, surgens à somno, ad opus item surgere
jubetur: quia ad altitudinem ordinis quamquam
pensare meditando studuit, pertingere debet ta-
men per meritum conversationis. Surgens ergo sur-
gere jubetur, ut sublimem ordinem, quem subire
deliberat, æquare meritis proponat. Unde & in so-
lario vocatur: quia ad alta conari præcipitur. Qui
etiam dicit: [*Ei dimittam te.*] Surgit quippe, ut
dimittatur: quia ille liber esse in ministerio prædica-
tionis poterit, qui in altitudine magnæ conversa-
tionis excrevit. Surrexit quidem, qui surrexerat:
quia qui considerando didicit altitudinem dignitatis,
in eadem dignitatis altitudine erigere se curavit per
sublimitatem vitæ. Unde & subditur:

Et surrexit Saul.

Deinde subditur:

*Egressique sunt ambo, ipse videlicet & Sa-
muel.*

Pastor egreditur, quando à secreto meditationis
venit ad publicum operis. Quando enim disponit,
quæ vult agere, intus est: quando autem ea agit for-
tis, quæ cogitavit, quasi exit. Exiit etiam Saül, quia
in exteriori dignitate, is, qui promovetur, illud
C suscipit, quod an esset suscipiendum, diutius cogi-
tavit. Ambo igitur dicuntur egressi, quia ambo fue-
runt intus: dum ille sollicita mente præviderit, quid
aut cui daret; ille item attentius cogitaret, qualis es-
set, qui tam summa perciperet. Quia ergo ministe-
rium sanctæ prædicationis cum summa discretionem
tribuendum, atque recipiendum est, dum rex Israe-
lis ungitur, & rex, & Propheta uncturus eum, e-
gressi perhibentur. Plerique autem codices habent:
[*Cumque mane surrexissent, antequam dilucesceret:*]
quod nimirum intelligi convenienter potest. Manè
est quidem, antequam dilucescat, quando quodam
modo aspirare dies incipit, & tamen plena lux diei
non est. Prædicatores autem sanctæ Ecclesiæ dum eo-
rum bonam conversationem considerant, quos or-
dinare disponunt, quasi manè est. Sed quia eorum
D futura scire non possunt, manè est, sed antequam
dilucescat. Quod benè in ejus ordinatione dicitur,
qui omnipotenti Deo postea displicuisse memoratur.
Quasi enim manè, antequam dilucesceret, Prophe-
ta vidit hunc, qui ei in luce bonæ conversationis ap-
paruit. Sed plena diei claritas nondum erat, quia
in eo futuras tenebras per præsentem cognitionis
lucem videre non poterat. Quod nimirum tories
sanctæ Ecclesiæ agitur, quoties boni sunt, qui eli-
guntur in præsentem, sed in eodem bono persevera-
turi non sunt. Quasi enim manè, & ante lucem egre-
ditur, qui lucem boni operis præsentem monstrat,
caliginem vitæ futuram celat. Sed quid inde actum
sit, sequitur.

E *Cumque descenderent in extrema parte civi-
tatis, Samuel dixi ad Saul: Dic puero,
ut antecedit nos, & transeat: tu autem
subsiste paulisper, ut indicem tibi verbum
Domini. Tulit autem Samuel lenticulam
olei, & effudit super caput ejus, & oscula-
tus est eum.*

Quid est enim, quòd in extrema parte civitatis rex
ducitur, & ungitur: Sed extrema pars civitatis, est ulti-
ma pars populi subiecti. Qui ergo ultimū locū tenent
in sancta Ecclesia, velut in extrema parte civitatis sūt.
Ipsius autem Ecclesiæ in ultima parte, conversi peccato-
res esse videntur. Nam justi quippe in superiori,
Q

vel prima sunt parte. Aut fortasse primum locum A
virginitas tenet, secundum continentia, tertium
conjugalis vita, ultimum conversio peccatorum.
In extrema igitur civitatis parte rex ungitur: quia
sancta Ecclesie rector ordinatur, pro peccatoribus,
non pro iustis. Hinc enim per semetipsum Veritas
dicit: *Non veni vocare iustos, sed peccatores ad poenitentiam.* Hinc iterum dicit: *Non opus habent sani medico, sed male habentes.* Sed puerum Saulis
spiritualem sensum designare diximus. Quid est ergo,
quod procedere & transire à Samuele imperatur?
Sed præcedit puer, quando hoc agitur, quod à
spirituali sensu nobis suggeritur, non quod à motu
carnali imperatur. Sed quosdam præcedit & transi-
fit, quosdam præcedit & non transi. Non transi-
t quidem præcedens puer arrogantes, transi-
t quidem præcedens magna & spiritualia agunt, in
oculis suis magni sunt. Quasi enim secum habent
pueram, quem sequuntur, qui in spiritualibus, quæ
agunt, spirituales se esse gloriantur. Quibus profectò
Propheta exprobrat, dicens: *Va qui sapientes estis in oculis vestris, & coram vobismetipsis prudentes.* Electi
ergo in omnibus, quæ agunt, esse quidem spirituales
curant, & tenere se spirituales vitant. Magni
quidem sunt merito, humiles estimatione: quia
semper magna agunt, sed in eisdem magnis se mag-
nos nunquam aspiciunt. Quasi ergo puerum, quem
præmittunt, transire faciunt, cum spiritualem sen-
sum præsentem habent in opere, sed longè ab estimatione.
Quid verò est, quod paulisper subsistere præcipitur,
ut ei verbum Domini indicetur? Sed paulisper
subsistit, præmissis puero, qui ad horam se proprio
arbitrio subtrahit, & alienam voluntatem facit.
Transire ergo facit puerum, & paulisper subsistit,
qui ad præceptum majoris illa etiam, quæ putat
spiritualia, deserit: deserit, ut ea, quæ sibi junguntur,
efficere convenienter possit. Quod certè ordinando
prædicatori convenit: nam dum pondus pastoralis
curæ considerat, & infirmitatem suam, hoc sibi se
præcedens spiritus dicit: quia tantum onus tam
infirmitas indigne suscipit. Præmittat ergo non
solum, sed transire faciat puerum: ut non arbitrium
suum sequatur, sed illud suscipiat, quod ei melioris
provisione decernitur. Et de subsistente protinus
additur.

CAPUT V.

Cap. X. **T** Vit autem Samuel lenticulam olei, & D
1. Regum **effudit super caput ejus.**

Hoc profectò hac unctioe exprimitur, quod in
sancta Ecclesia nunc etiam materialiter exhibetur:
quia qui in culmine ponitur, sacramenta suscipit un-
ctionis. Quia verò ipsa unctio sacramentum est, is
qui promovetur, benè foris ungitur, si intus virtute
sacramenti roboretur. Ipsas ergo olei virtutes prius
videamus attentius. Oleum quippe liquoribus aliis
superfertur, oleum ignem fovet, oleum vulnera cu-
rare consuevit. Per illud ergo misericordie bonum
significat, quia scriptum de Domino est: *Miserationes
ejus super omnia opera ejus.* Quia ignem fovet,
prædicationis gratiam designat, quæ electorum mentes
illuminat. Quia verò vulnera per oleum curantur,
hoc profectò insinuat, quod detergenda sunt
vulnera peccatorum. Ungatur ergo caput regis,
quia spirituali gratia mens est replenda doctoris. Ha-
beat in unctioe sua oleum, habeat misericordiam
abundantem, quæ sibi virtutibus aliis præferatur.
Habeat oleum, ut dum ardorem sancti Spiritus in se
nutrit, lucere vehementer aliis per verbum possit.
Habeat nihilominus oleum medicinæ, ut sapienter
disponat, qualiter peccatorum foetores tergat, & æ-
gras mentes salutis restituat. Sed lenticulâ Saul ungi-
tur, non pro præsignanda doctrina, sed ad exprimen-
da futura. Lenticula quidem parvum est vas. Quid

ergo est, quod lenticulâ olei Saul ungitur, nisi quia in
fine reprobatur? Nam quia obedire Deo postea no-
luit, à Samuele audit: *Quia projecisti sermonem Do-
mini, projecit te Dominus, ne sis rex.* Velut enim lenti-
cula olei parum habuit, qui spiritualem gratiam pro-
ficiendus accepit. Quod in rectoribus quoque sanctæ
Ecclesie convenienter accipitur. Pleurumque enim
culmen prælationis accipiunt, qui in charitate Dei
& proximi perfecti non sunt. Quendam namque af-
fectum charitatis habent, sed plenitudinem ejus non
habent. Illa ergo rudis & imperfecta mentis affectio,
quid est nisi lenticula olei? Nam dum ungit caput,
& non replet: tota quidem effunditur, sed parum
exhibet. Et contra autem cum electus rex ungi præ-
cipitur, eisdem Prophete Dominus ait: *Imple cornu
inum oleo, & veni mitam te ad Isai Berhlemisem:
providi enim in filiis ejus mihi regem.* Hinc est, quod
idem electus rex plenitudinem unctiois suæ Dei lau-
dibus imputans, ait: *Impinguasti in oleo caput meum,
& poculum meum inebrians quam præclarum est.* Qui
ergo gratiam unctiois non perseveraturus accepit,
dispensante Deo, per illius vasis liquorem ungitur,
quo uncti defectio signaretur, sequitur:

*Et osculatus est eum, & ait: Ecce unxit te
Deus super hereditatem suam in principem,
& liberabis populum ejus de manu inimico-
rum ejus, qui in circuitu ejus sunt.*

Ad culmen sanctæ Ecclesie rector ducitur, ut hoc
officium habeat, quo inter Deum & homines pacem
ponat. Peccando etenim, inimicitias creatoris incur-
rimus. Dum ergo ad peccatorum correptionem re-
ctor ponitur, illud de medio tollit, quod Dei nos
inimicos fecit. Bene ergo Samuel Saul caput oscula-
tus fuisse perhibetur. Prophete namque osculum de-
fixum ille portat in capite, qui reconciliationis no-
stræ suffragium portat in mente: cum videlicet in se
nulla gerit fomenta divinæ discordiæ, qui in mente
paci reddere discordes studet. Osculato ergo princi-
pe, dicitur: *[Unxit te Deus in principem super heredi-
tatem suam.]* Quasi rebus eum admonet, dicens:
Qui te ad hoc positum nosti, ut peccati inimicitias de-
beas solvere, quod in aliis destruis, in te non debes
retinere. Nonnulli etenim & ungentur, & osculum
non accipiunt; liberare populum Domini satagunt,
sed se inimicorum jugo subjicere non pavescunt.
Nam qui aliis bona prædicat, quæ non agit, quasi
osculum dat, quod non accipit. Amicos etenim
Dei alios facere querit, & ipse inimicus esse non de-
finit. Inimicitias peccati in se ædificat, quas in aliis
destruere per verbum tentat. Quia ergo ille solum
præminet utiliter, qui per affectum magnæ chari-
tatis Dei amicus est, Samuel caput regis osculatus
fuisse dicitur. Hinc ipsa Veritas prius osculatur, quos
ordinat: deinde ad liberandos alios mittit. *Vos, ait,
amici mei estis, deinde addidit, dicens: Postui vos,
ut eatis, & fructum afferatis, & fructus vestri ma-
near.* Hinc item resurgens à mortuis dicit: *Pax vo-
bis, deinde subdit: Quorum remisistis peccata, re-
mittentur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt.*
Ut velut osculum pacis in eorum mente figeret, quos
E peccati odia solvere præcepisset. Osculatus ergo rex
super hereditate Domini constituitur, quia electus
doctor eligitur, ut fidelibus subditis dignitate præ-
emineat, sed de prælatione sua non sum, sed Domini
lucrum querat. Quare ad hoc constitutus asseri-
tur, ut qui sub eo sunt, de inimicorum manibus li-
berentur. Hereditas Domini multitudo fidelium est.
Omnis ergo secularis intentio removetur, cum rex
super hereditate Domini unctus asseritur. Unctio-
nis ergo fructus est, cultus divinæ hereditatis. Il-
le ergo officium unctiois exequitur, qui sola
querit lucra animarum. Super hereditate quippe
Domini in principem se unctum meminit, qui hoc